

STEGSTED

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

Navn: Stegsted	Navnetype: -sted.
-------------------	----------------------

Bemærkninger:

Stegsted er nævnt første gang o. 1510 i formen Stestede. Forleddet er substantivet "stik", som betyder "pæl, stage". Efterleddet er "-sted" som er afledt af roden i verbet Stå og betyder oprindeligt "det at stå, ståen". Ordets betydning, som efterled er omstridt. Danmarks Stednavne nævner "grund for bebyggelse", "areal" og "eng". Bebyggelsesnavne på -sted anses for dannet før vikingetiden.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
-----------------------	---

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

Ved Stegsted var der en hellig kilde, efter sagnet udsprungen på et sted, hvor 3 jomfruer, der var på vej tilottesang, blev dræbt af røvere.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byens 4 gårde ligger uregelmæssigt spredt langs den fra S mod Ø gående vej.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☐ centralby ☐ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☒ randby ☒ engorientering ☐ kystorientering

Et større engområde støder op til byen fra sydøst.

c. Udskiftning

år: 1795 figur: Blodudskiftning. Større rektangulære blokke. Langs den sydgående vej er der husmandslodder mod V.

d. Udflytning 3

- ☒ ved udskiftningen
☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Trevangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med tunneldale. Tilhører sletten.

jordbund: Moræneler med små tørveforekomster.

naturlig afgrænsning: Mod S og delvis mod N.

☐ overvejende

☒ overvejende ager med større indhold af eng, skov og mose.

☐ blandingsøkonomi med

Eng findes spredt indenfor agerlodderne, skov S for byen i området S for landevejen og mose i samme område samt N for byen.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Der er stadig fire gårde, men den ene er flyttet fra den vestlige til den østlige side af vejen. Skelsystemet er bevaret og det samme kan siges om vejssystemet, bortset fra at den øst-vest gående vej igennem byen er blevet rettet en smule ud. Byen bestod imidlertid før udskiftning af syv gårde.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

c. Ressourceområde

☒ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☐ størsteparten opdyrket

Eet eng/mose areal er bevaret lige N for byen.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
-----------------	--------------------------	---------------------------	-----------------------

STATISTIK

Areal: o. 234 ha, heraf opdyrket 1688: 55%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	51	60	49				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	9	8	7	7	7	10	11
Huse:			1		9		
Huse m/ jord:						11	13
Huse u/ jord:						1	10
I alt:	9	8	8	7	16	22	34
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit
(100) 1664			7				7,3
(100) 1688			2		5		8,6
1844	5		5				
1903	7		4				
Folketal:							
	1787		1845		1901		
Voksne:	43		86		134		
Børn:	27		46		56		
I alt:	70		132		190		

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			7	1				
1844	7	7					3	5
1903	11	23						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 234 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 55%. Den lille adelby af før-vikingetids navnetypen -sted takseredes i 1688 til 60 tdr. hartkorn og i 1844 til 49 tdr. Ejerlavet udnytter kun i ringe grad de naturlige skel, hvilket tyder på reguleringer. Munkeudgård mod vest er formentlige udskilt af Stegsted ejerlav. I 1405 optræder Munkeud som adelig sædegård. Stegsted havde i 1688 almindeligt trevangsbrug.

Stegsted hørte i senmiddelalderen som helhed til Skt. Knuds Kloster og kom ved reformationen under kronen. Endnu i 1844 var 1/3 af byen på fæsterhænder.

Antallet af gårde synes svagt vigende fra 1511, men stabiliseres herefter på et antal af syv, formentlig i forbindelse med en egalisering, da de syv gårde var egaliserede i 1664. Med overgangen til selveje stiger gård- og hustal i normalt omfang igennem det 19. årh., medens befolkningstallet endog ligger i overkanten af det normale.

Gårdene var i 1688 forholdsvis store. Ved Stegsted findes en helligkilde, som i dag udnyttedes til branddam.

FYNS AMT	Herréd:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Pårup

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☐Stor
interesse:☒Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse

1) Anlægstype.

Den lille adelby af før-vikingetidsendelsen -sted er randplaceret i sit ejerlav med engorientering. Den lidt ejendommelige placering hænger sammen med væbnergården Munckeruds udparcellering. Byformen var den almindeligt forekommende slynget-vejby type og driftsformen i 1688 var almindeligt trevangsbrug.

2) Udviklingstype.

Byen hørte i senmiddelalderen under Skt. Knuds Kloster og kom ved reformationen til kronen. Som følge af de centraliserede besiddelsesforhold egaliseredes byen tidligt. I det 19. årh. ekspanderede bebyggelsen i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig ikke særlig ren anlægstype, hvis videre udvikling er karakteristisk for området.

Relikt-vurdering: Stor interesse

1) Bytomten er delvis bevaret.

2) Kulturlandskabet har bevaret en stor del af udskiftningshegnene og et vådområde.

3) Særlige relikter: En helligkilde.

4) Arkæologiske interesser: En frilagt gårdtomt.

Møsegård

Trsf

Damagergård

13

Stegsted

Sofiølund

brood

No 8	1590
No 10	1590
11	1590
12	1590
13	1590
14	1590
16	1590
17	1590

No 5
~~No 5~~ 692500 ar
 Christen Andersen
 finge Christensen 683640 1/2 ar

Anders ~~1706~~
Matthiasen Simon

find

615

21

368

1004 12

1197

215,950⁰⁰

14

24

311240 □ J.

10

Index

天

Matthias for Simon

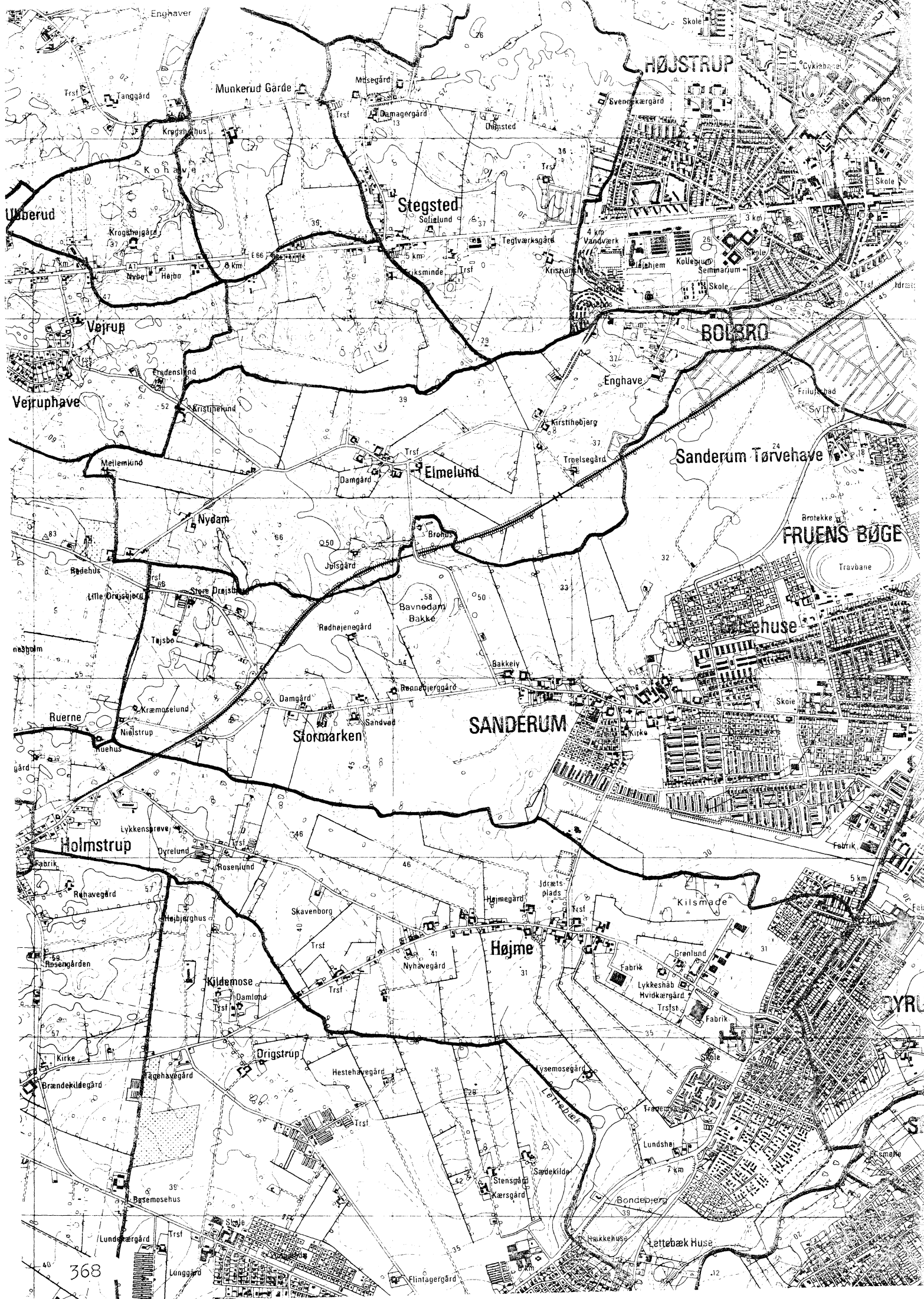
10
C8

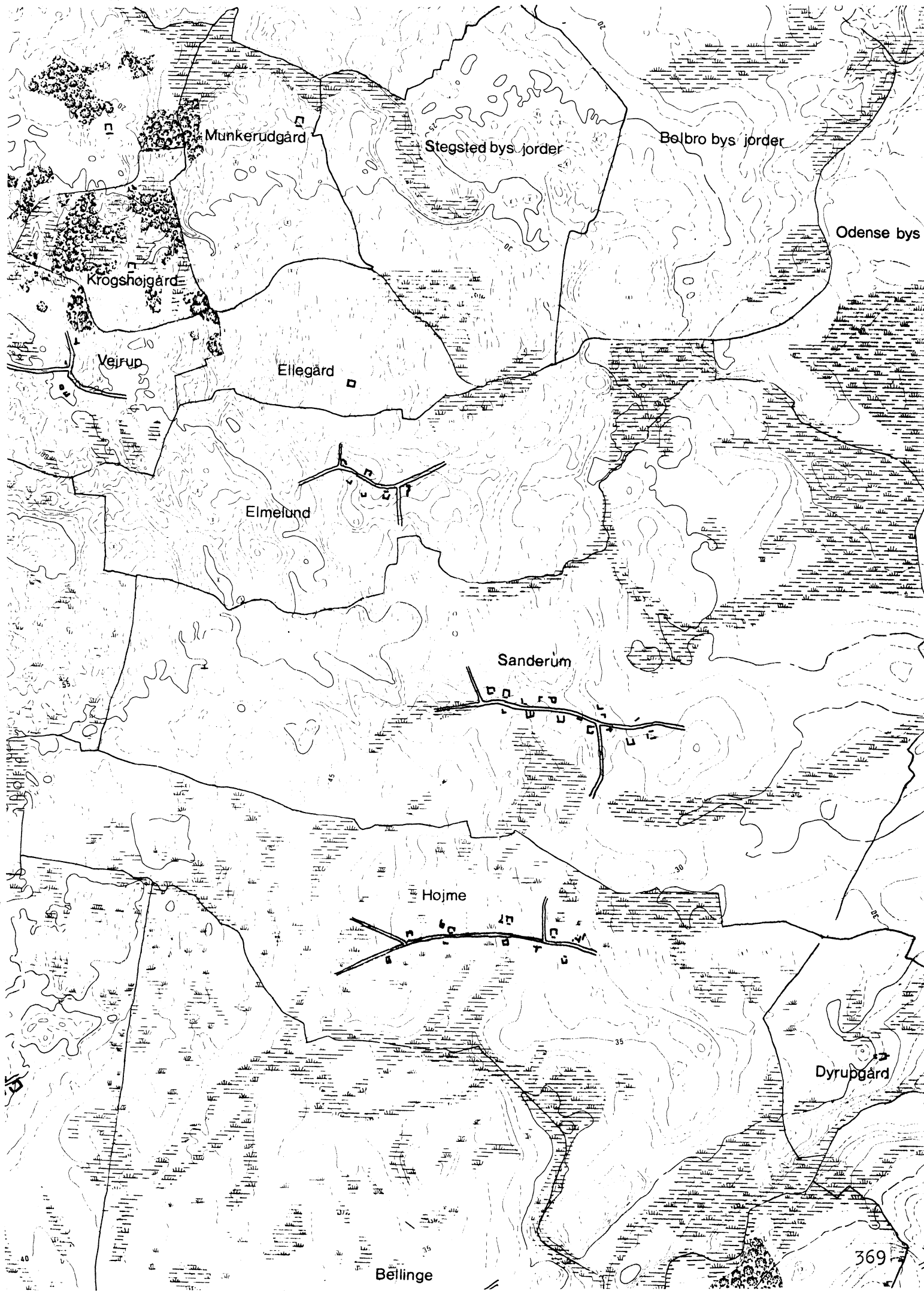
618

614

21

367

Munkerudgård

Stegsted bys jorder

Bølbros bys jorder

Odense bys

Krogshøjgård

Veirup

Ellegård

Elmelund

Sanderum

Højme

Dyrupgård

Bøllinge

STENLØSE

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Stenløse

Navn:	Navnetype:
Stenløse	-løse.

Bemærkninger:

Stenløse er nævnt første gang 1277-86 i formen Stenløsa. Forleddet er substantivet "sten". Det er det tykke lag af frådsten, kildekalk, der er aflejret ved Odense å, som har givet anledning til navnet. Efterleddet er "-løse", som sandsynligvis kommer af substantivet "løsa". "Løsa" er af omstridt etymologi, måske betyder det "eng" eller græsgang. Bebyggelsesnavne på -løse anses for dannet før vikingetid.

Anlægstype:	Anlæggelsestidspunkt:
Adelby	Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Stenløse er kirkeby.

Historiske tildragelser:

På Stenløse Mark har der været en hellig kilde, Skt. Klemens- el. Vide (hvide?) kilde, som langt ind i 1800-tallet, besøgte Skt. Hans nat. Den smukke, aflange stensætning at store kampesten findes endnu. I Stenløse findes et bystævne, som er opstillet o. 1865. Det består af 9 i en rundkreds satte firsidede, tilhugne sten med bymændenes navnetræk.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
----------	-------------------	--------------------	-------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Vejklyngeby.

Gårdene ligger uregelmæssigt placeret omkring den nord-syd gående vej. Ca. halvdelen af gårdene er direkte placeret ved den ovennævnte færdselsåre, den anden halvdel ligger ved forgreninger til hovedfærdselsåren.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1779 figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning

- ☒ ved udskiftningen 1 gård
☒ efter udskiftningen 3 gårde

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Trevangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Centralfyn med moræneflade og ekstra. marg. afvandingsdal og terrasseskrænter.

jordbund: Moræneler med mindre forekomster af sengl. ferskvandssand og alluv. dynd med kalk.

naturlig afgrænsning: Med åer og engdrag mod N, S og delvis V.

☐ overvejende

☒ overvejende ager med større indhold af eng.

☐ blandingsøkonomi med

Engjorden er sammen med lidt skov beliggende i ejerlavets nord-østlige del, resten er ren agerjord.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
----------	-------------------	--------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☒ opløst og nybebygget

40% af gårdene er udflyttet (ialt 4) én på udskiftningstiden de resterende senere. I selve byen kan der på geodæisk kort fra idag genken- des 3 gårde. Der er sket en kraftig nybebyggelse på den oprindelige tomt, hvilket gør det svært at skelne mellem oprindelig bebyggelse og ny bebyggelse. Hovedfærdselsåren gennem byen har ikke skiftet retning siden udskiftningstiden.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

Nogle få udskiftningshegn er bevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevarsareal☒ størsteparten opdyrket

Selv om størsteparten stadig bliver brugt som landsbrugsjord, har nybebyggelse (Skt. Klemens og Stenløse) gjort et stort indhug heri. Parcelhuskvartererne fylder ca. 30% af hele ejerlavet.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse.
-----------------	--------------------------	---------------------------	---------------------------

STATISTIK

Areal: 340 ha. heraf opdyrket 1688: 61%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	61	80	65				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	10	*	*	*	*		
Huse:		*					
Huse m/ jord:							
Huse u/ jord:							
I alt:	10	11	11	12	16	16	24
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(88) 1664	1	7		7,6			
(89) 1688		2	7	8,9			
1844	1	7					
1903	1	4	4				
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	65	102	115				
Børn:	46	34	53				
I alt:	111	136	168				

1. 1600-10: 8 gårde og 2 huse.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
-----------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			9	2				
1844	8	8						
1903	9	15						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 340 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket ikke mindre end 61%. Hartkornet takseredes i 1688 til 80 tdr. hartkorn og i 1844 til 65 tdr. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende lavt. Ejerlavet har oprindeligt været dobbelt så stort, idet Svenstrup øjensynlig er udflyttet fra Stenløse. I Stenløse ejerlav ligger tillige Lundsgård, der såvel i 1664 som i 1688 er regnet for selvstændig bebyggelse og derfor ikke medregnet i ovenstående hartkornstal. Stenløse havde i 1688 almindeligt trevangsbrug.

Fra tidlig middelalder hørte Stenløse kirke til Skt. Knuds Kloster i Odense, der yderligere erhvervede gods i byen, formentlig 5 gårde inden middelalderens slutning. Dalum Kloster ejede i 1533 3 gårde, hvortil endelig kommer præstegården. Med reformationen kom hele byen på kronens hænder, dog åbenbart med undtagelse af Lundsgård, der i 1664 hørte til Bramstrup. Krongodset solgtes ved auktion i 1764. Overgangen til selveje var alsluttet i 1844.

Antallet af gårde (1664, 1688 excl. Lundsgård) er forbavsende stabilt fra 1511 til 1903, ligesom hustallet kun vokser meget beskedent fra 1774 til 1903. I overensstemmelse hermed er befolkningsvæksten også beskeden fra 1787-1901. I de senere årtier er imidlertid 1/3 af ejerlavet blevet inddraget som parcelhus-forstadsbebyggelse til Odense.

Skt. Knuds Klosters 5 gårde i byen var i 1664 egaliserede, ligesom de øvrige indplacerede sig på en forholdsvist jævnt hartkornsniveau. Den gennemsnitlige gårdstørrelse var i 1688 ret høj. I 1572 omtales en mølle i byen. Ligesom her i 1873 var en vejrmølle. Skt. Klemens helligkilde på Stenløse mark besøgte stadig i 1800-tallet. Et bystævne er opstillet o. 1865. Elle vandmølle synes først omtalt fra 1800-tallets slutning.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
----------	-------------------	--------------------	-------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☒Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** Interesse

1) Anlægstype.

Den lille kirke-adelby af førvikingetids navnetypen -løse har tidligere udgjort en del af et større ejerlav, hvoraf Svenstrup er udparcelleret, ligesom der senere er udflyttet en enkeltgård Lundsgård. Stenløse er centralplaceret med agerorientering, og havde i 1688 almindeligt trevangsbrug. Byformen var uregelmæssig vejklungeby.

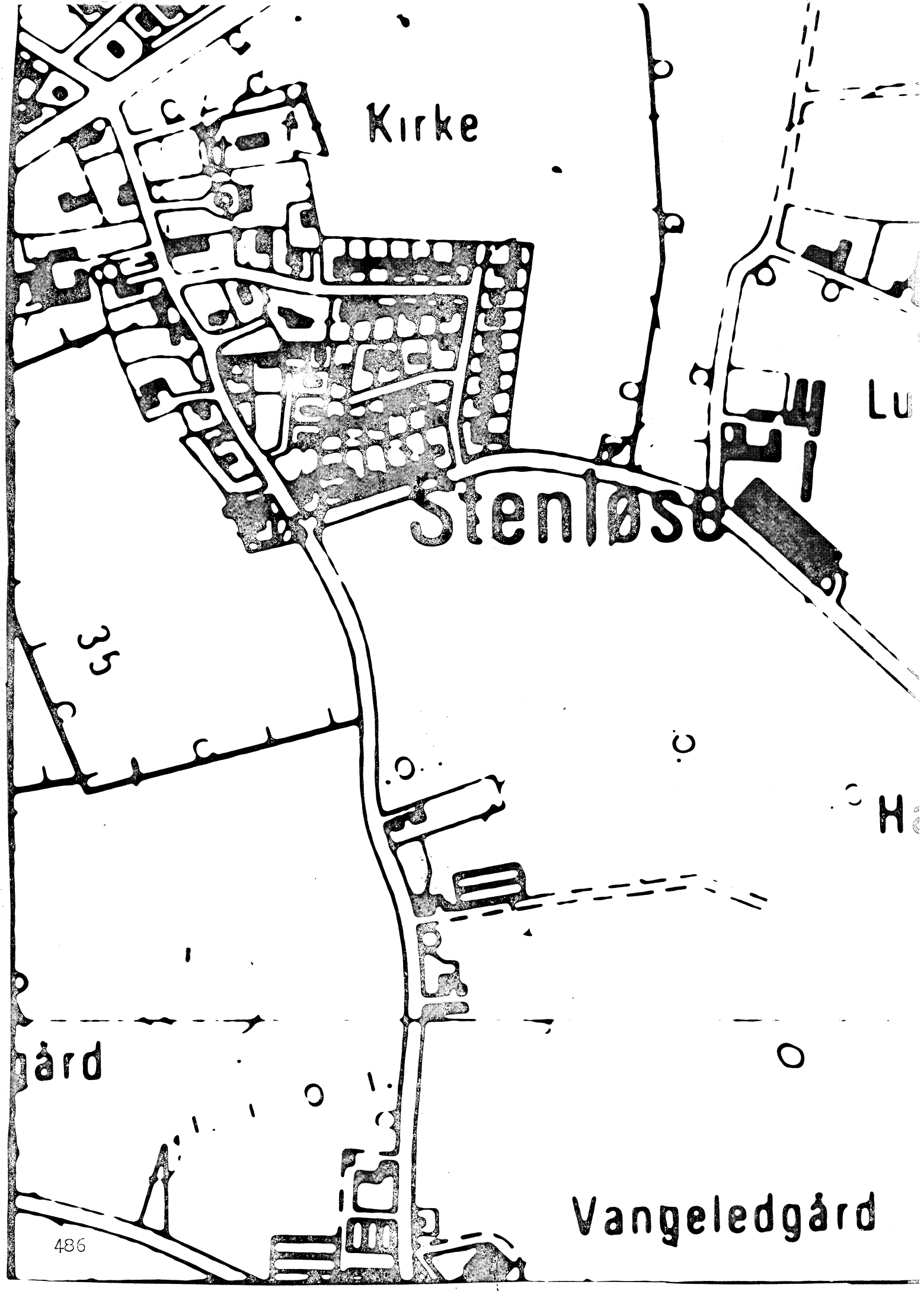
2) Udviklingstype.

Byen blev tidligt domineret af gejstlige besiddere og kom ved reformationen på kronens hånd. På trods af de centraliserede besiddelsesforhold forløb byens udvikling ualmindeligt trægt indtil de senere årtier, hvor byen er blevet forstadsbebyggelse til Odense.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig anlægstype uden karakteristisk udvikling.

Relikt-vurdering: Interesse

- 1) Bytomten er kun delvis bevaret og præget af omfattende nybebyggelse.
- 2) Kulturlandskabet er i dag præget af store parcelhuskvarterer.
- 3) Særlige relikter: Kirke, bystævne, stensat helligkilde, vandmølle.
- 4) Arkæologiske interesser: -

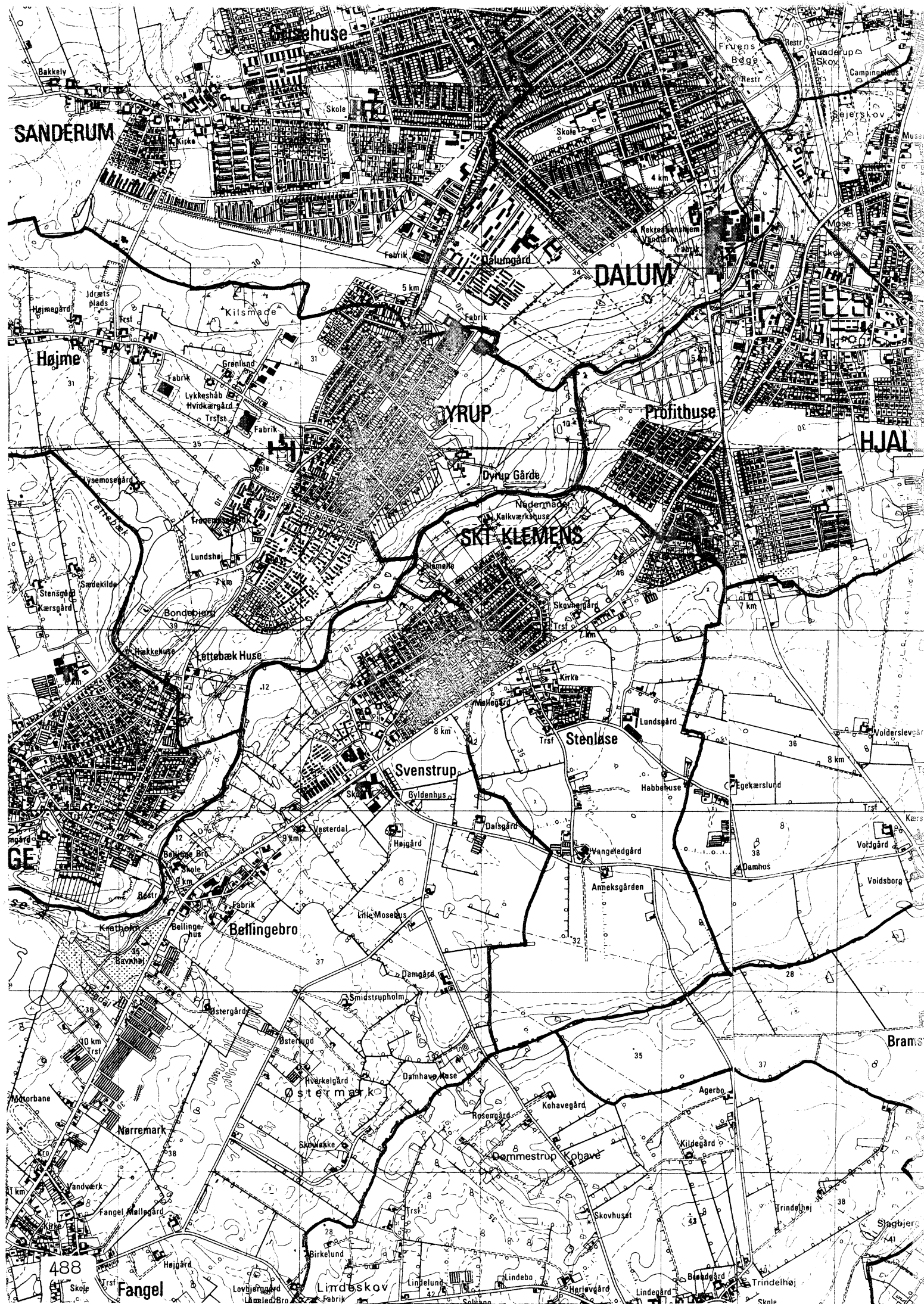

Kirke

Stenløse

Vangeledgård

gård

SANDØR

DALUM

TYRUP

Profithuse

HJAL

SKT. KLEMENS

Stenløse

Svenstrup

Bellingbro

Nørremark

Østermark

Fangel

Lindeskov

Brams

Slagbjerg

488

STIGE

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
----------	------------------	--------------------	----------------

Navn: Stige	Navnetype:
----------------	------------

Bemærkninger:

Stige er nævnt første gang 1300 i formen Steeke. Stige kommer af stika som betyder "lodret stillet fjæl eller stage i planke- eller stakitværk. I begge tilfælde drejer det sig om pæle nedrammet i havbunden i forsvarsøjemed.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: middelalder
------------------------------------	--------------------------------------

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en fra moderbyen (adelbyen) udflyttet landsby. Stige er udflyttet enten fra Anderup eller fra Lumby.

Historiske tildragelser:

En filialkirke er blevet oprettet i byen i 1886.

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
----------	------------------	--------------------	----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Rektangulær, reguleret vejby.

Byen sgårde og huse ligger på en række mellem de to lige parallelle gader der omkranser byen. Der er dog også i den S ende to gårde og nogle huse der ligger langs den Ø-V gående vej til kysten. Byen ligger parallelt til kysten.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☐ centralby ☐ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☒ randby ☐ engorientering ☒ kystorientering

I den Ø ende helt ud til kysten.

c. Udskiftning

år: 1786 figur: Blokudskiftning, mindre regelmæssigt rektangulære blokke med antydning af stjernefigur V for byen.

d. Udflytning ?

- ☐ ved udskiftningen
☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
 vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Glat, sletten, fortringvis hedeslette og marint forland.

jordbund: Ferskvandssand med moræneler og saltvandsler.

naturlig afgrænsning: Mod Ø (strand) og nordvest.

- ☐ overvejende
☐ overvejende med større indhold af
☒ blandingsøkonomi med kyst, ager og eng.

Nærheden til kysten og byens placering heroptil må angive dens betydning for byens økonomi.

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
----------	------------------	--------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Ca 1/2 af det der må anses for gårde der er udflyttet eller nedlagt, en del er udflyttet lige V for den vestlige af de parallelle veje. De gamle tomter er nybebygget, hvorved byen bevarer karakter af nybebyggelse mellem de to veje, hvor også skelsystemet er bevaret. Lige V for byen er der derimod sket omfattende bebyggelse, bl.a. af en kirke og tilhørende kirkegård.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevarsareal☒ størsteparten opdyrket

Størsteparten bebygget med parcelhuse.

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
-----------------	-------------------------	---------------------------	-----------------------

STATISTIK

Areal: 205 ha, heraf opdyrket 1682: 40%.							
Tønder hartkorn	1664	1688		1844		1903	
	6	19		34			
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	8	8	8	8	10	13	12
Huse:		4	2		33		
Huse m/ jord:						13	22
Huse u/ jord:				2		36	65
I alt:	8	12	10	10	43	62	99
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit
(100) 1664	8						1,0
(100) 1688	8						2,4
1844	13						2,5
1903	11		1				2,7
Folketal:							
	1787		1845		1901		
Voksne:	210		265		288		
Børn:	103		135		180		
I alt:	313		400		468		

FYNS AMT	Herred: Lunde	Kommune: Odense	Sogn: Lumby
-----------------	-------------------------	---------------------------	-----------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			8	2				
1844	13	49						
1903	12	87						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det o 1800 205 ha. store ejerlav, var i 1682 kun opdyrket 40%. Det er dog muligt, at den lave opdyrkning skyldes inddæmningsarbejder mellem 1682 og 1800. Dette kunne også forklare hvorfor hartkornet stiger fra 19 tdr. htk. i 1688 til 34 tdr. i 1844. I forhold hertil er 1664 hartkornet meget lavt, fordi de små ugedagstjenergårde kun betalte mindre pengeafgifter. Byen havde i 1688 almindeligt trevangsbrug, men fiskeriet var af stor betydning. I 1806 omtales byen som et bekendt fiskeleje, der ernærer sig af søfart og noget fiskeri. Omkring 1680 tiltog trafikken igennem Odense Fjord og igennem det følgende hundrede år udviklede Stige sig som havneby for Odense på bekostning af Kerteminde. Stige synes oprindelig udflyttet fra Lumby. Stige blokudskiftedes i 1786.

Byens og ejerlavets regulerede præg skal måske føres tilbage til dens anlæggelse. Byen var på Valdemar Sejers hænder, og bortset fra en periode i 1300-tallet, hvor den afhændedes til de holstenske grever, befandt byen sig til stadighed under kronen. De 8 små gårde var allerede egaliserede i 1502 og fungerede som ugedagstjenere til Næsbyhoved Slot.

Antallet af gårde er uforandret 8 fra 1502 til 1688, medens antallet i 1806 var 9. I forbindelse med den tidlige overgang til selveje vokser gårdtallet i normalt omfang frem til 1844. Den største udvikling sker dog i hustallet, der endnu i 1688 var ubetydeligt, men herefter voksede til 33 inden 1774 i forbindelse med Stiges nye havnefunktioner. I 1806 var antallet af huse vokset til 50, men herefter indtræder en stagnation formentlig i forbindelse med anlæggelsen af Odense Kanal (1797-1804).

Befolkningstallet stiger således kun i beskedent omfang fra 1787 til 1901.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Lunde	Odense	Lumby

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☐Stor
interesse:☒Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** særlig interesse

1) Anlægstype.

Den lille udflytterby er randplaceret i sit ejerlav og kystorienteret. Byformen er den rektangulære, regulerende vejbystype. Ejerlavsgrensene bærer tillige et stærkt reguleret præg.

2) Udviklingstype.

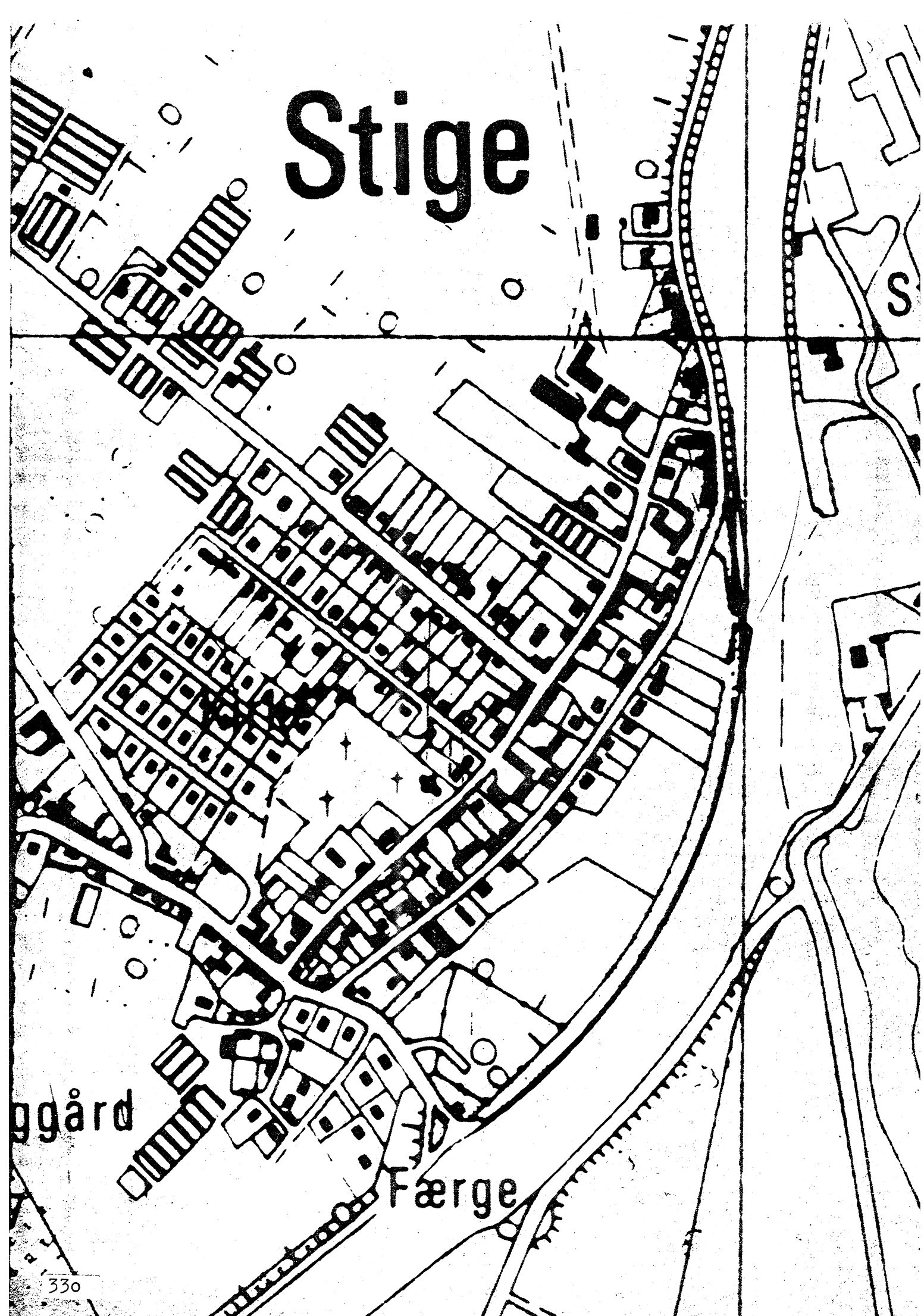
Byens regulerede præg skyldes formentlig, at den allerede i højmiddelalder var samlet på kronens hånd. Smågårdene i byen fungerede som egaliserede ugedagstjenergårde til Næsbyhoved Skt. Igennem det 18. århundrede forstærkedes fiskeri-islættet og byen udviklede sig til en egentlig havneby - en udvikling, der dog blev brudt omkring 1800 ved anlæggelsen af Odense kanal.

Sammenfattende drejer det sig om en i fynsk sammenhæng enestående anlægstype med en lige så enestående udvikling.

Relikt-vurdering: interesse

- 1) Bytomten er delvis bevaret, men præget af omfattende nybyggeri.
- 2) Ejerlavet er afgørende præget af parcelhusbyggeri.
- 3) Særlige relikter: Filialkirke fra 1886.
- 4) Arkæologiske interesser: Det gamle kajområde - nu inddæmnet.

Stige

ggård

Færgen

331

ST. R. A. N. D.

331

332

ST. UBBERUD

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
----------	-------------------	--------------------	------------------

Navn: Store Ubberud	Navnetype: -rud.
------------------------	---------------------

Bemærkninger:

Store Ubberud er nævnt første gang 1355 i formen Vbberuthæ. Forleddet er genitiv af mandsnavnet "Ubbi". Efterleddet er "-rud" som betyder "rydning". Bebyggelsesnavne på -rud anses for dannet i middelalderen.

Anlægstype: Middelalderlig rydningsby	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
--	---------------------------------------

Bemærkninger:

En rydningsby, er en landsby, som er blevet anlagt efter forudgående skovrydning på stedet. Store Ubberud er kirkeby.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
----------	-------------------	--------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Bebyggelsen ligger i to grupper. Sydligst 4 gårde, nordligst c. 2 gårde og en del huse og kirken. Alt ret usystematisk placeret. Men kirken synes placeret på en forte.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☒ agerorientering ☒ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: figur:

d. Udflytning 3 gårde.

- ☐ ved udskiftningen
☒ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Uregelmæssigt 2-vangsbrug. rotation:
 vangeantal: Dyrkningsfællesskab med Lille Ubberud?

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Sletten/Vissenbjerg. Tunneldal, grusstrøg, terrasseskrænter og israndsbakker.

jordbund: Moræneler med mindre forekomster af alluv. ferskv. dynd og tørv.

naturlig afgrænsning: Overvejende naturlig afgrænset af terræn og skov.

- ☐ overvejende
☐ overvejende med større indhold af
☒ blandingsøkonomi med ager og skovbrug.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud.
----------	-------------------	--------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret(?) ☒ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

I den sydlige gruppe er 75% af gårdene forsvundet, mens bebyggelsen omkring kirken synes intakt.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevarsareal☒ størsteparten opdyrket

En del bebyggelse af nyere dato opstået langs hovedvejen (Blommenslyst).

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Ubberud

STATISTIK

Areal: 214 ha, heraf opdyrket 1688: 36%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	38	23	35				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	6	5	6	5		9	7
Huse:			3				
Huse m/ jord:						20	20
Huse u/ jord:				5		4	12
I alt:	6	5	9	10		33	39
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit
(83) 1664	1		5				6,3
(100) 1688	2		3				4,6
1844	6		3				
1903	6				1		
Folketal:							
	1787		1845		1901		
Voksne:	63		107		100		
Børn:	36		65		39		
I alt:	99		172		139		

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
-----------------	--------------------------	---------------------------	-------------------------

Besiddelsesforhold:					Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:			Kronen:					
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			6	3				
1844	9	24						
1903	7	32						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 214 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 36%. Hartkornet takseredes i 1688 til 23 tdr. hartkorn og i 1844 til 35 tdr. hartkorn. Landsbyen omfattede oprindeligt også Lille Ubberuds ejerlav, der udskiltes herfra i 1600-tallet. Ubberud havde i 1688 et ekstensivt uregelmæssigt tovangsbrug, som der er typisk for skovegne. På udskiftningstiden ryddedes en stor del af skovene i området som betaling for erhvervelsen af selvejerstatus.

I 1335 erhvervede Skt. Knuds Kloster patronatsret til Ubberud kirke, ligesom klosteret i de følgende årtier erhvervede gods i byen. På denne vis kom klosteret i besiddelse af hele byen, der ved reformationen overgik til kronen, hvorunder byen befandt sig indtil den store krongodsauktion i 1764, der fulgtes af en hurtig overgang til selveje. I 1802 var hele byen (5 gårde, 7 huse med jord, 7 jordløse huse) i selveje.

Antallet af gårde er stort set uforandret fra 1511 til 1802, medens hustallet synes jævnt stigende fra 1664 og fremefter, således at det i 1844 var påfaldende stort i forhold til gårdtallet, herefter stagnerer udviklingen. På tilsvarende vis er befolkningsvæksten kraftig fra 1787 til 1845, medens der inden 1901 sker en direkte tilbagegang.

Gårdene var i 1688, som det er typisk for skovegne, forholdsvis små.

Byen egaliseredes allerede inden 1664.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
----------	-------------------	--------------------	------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse:☐

Interesse:

☒Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☐

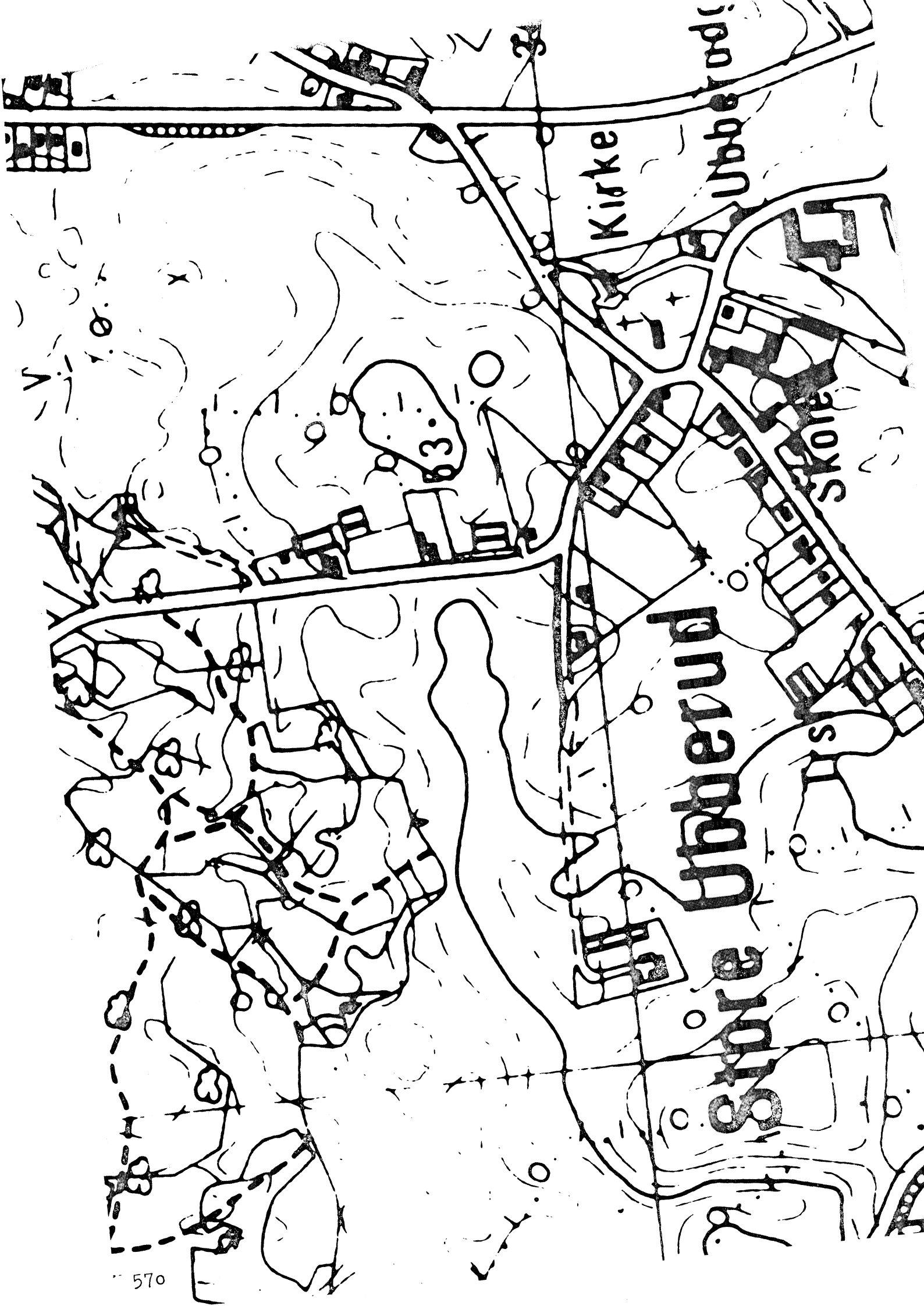
Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.

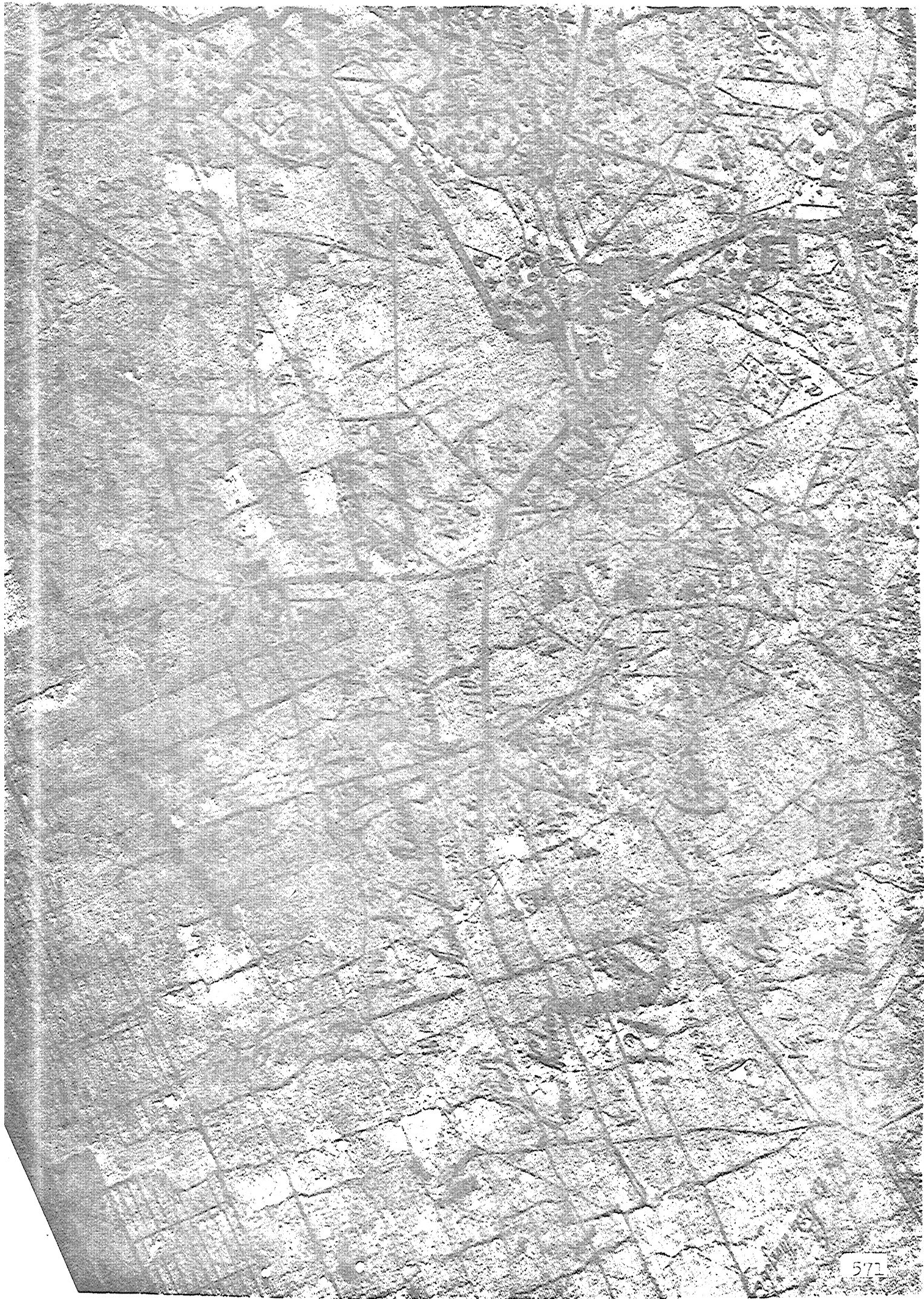
1. Anlægstype. Den lille kirke-rydningsby af den middelalderlige navnetype -rud er centralplaceret i sit ejerlav, hvorfra Lille Ubberud er udskilt. Som det er typisk for skovegne er byformen løs, opdykningsprocenten lav og dyrkningssystemet et ret ekstensivt tovangsbrug, ligesom gårdene er forholdsvis små.
2. Udviklingstype. Kirken og byen samledes i senmiddelalderen under Skt. Knuds Kloster og byen forblev samlet på én besidders hånd frem til den store krongodsauktion i 1764, der ledsagedes af en hurtig overgang til selveje. Byen egaliseredes tidligt.

Sammenfattende drejer det sig om en typisk rydningsby, der dog her undtagelsesvis har kirke. Byens videre udvikling er gangs for området.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er opløst og delvis nybebygget.
- 2) Kulturlandskabet har ikke bevaret hegn af betydning. En del nyere bebyggelse langs hovedlandevejen.
- 3) Særlige relikter: Kirken. *Rydeshale*
- 4) Arkæologiske interesser: to frilagte gårdtomter.

SVENSTRUP

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
-----------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

Navn: Svenstrup	Navnetype: -torp.
---------------------------	-----------------------------

Bemærkninger:

Svenstrup er nævnt første gang 1477 i formen Suenstrup. Det kan dog ikke med sikkerhed afgøres om det er netop dette Svenstrup, kilden referer til. Forleddet er en form af mandsnavnet "Sven". Efterleddet er "-torp" som betyder bebyggelse. Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i vikingetid eller middelalder.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
---	--

Bemærkninger:**Historiske tildragelser:**

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
-----------------	-------------------	--------------------	-------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Vejklyngeby. (!)

Bebyggelsens placering i landskabet virker meget tilfældig. Gårdene ligger ret spredt omkring en sidevej til den gennemgående vej.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☐ centralby ☐ agerorientering ☒ skovorientering ☐ åorientering
☒ randby ☒ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1780 figur: Blokudskiftning.

d. Udflytning Ingen.

- ☐ ved udskiftningen
☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
 vangeantal: 4

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Centralfyn. Moræneflade med ekstra marg. afvandingsdal og terrasseskrænter.

jordbund: Moræneler med mindre forekomster af sengl. ferskvandssand og alluv. dynd.

naturlig afgrænsning: Overvejende naturlig afgrænset af ær, bække og eng.

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af eng og skov.
☐ blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
----------	-------------------	--------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Alle gårde synes at ligge på deres oprindelige tomter. Der er kun opført enkelte parcelhuse på den oprindelige landsbytomt. Tomten er dog omgivet af parcelhuse.

b. Skelsystem

☒ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

Umiddelbart V for landsbyen er en del af vangeskellene bevaret. Ligeledes omkring "Højgård" S for den egentlige landsby, hvor vejen op til og forbi gården er det gamle vangskel. En mindre rest nord for Dalsgård.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

Den nordlige trejedel af ressourceområdet er bebygget med parcelhuse. Desuden er der et vejanlæg af nyere dato.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
-----------------	-------------------	--------------------	-------------------

STATISTIK

Areal: 267 ha, heraf opdyrket 1688: 63%.							
Tønder hartkorn	1664	1688		1844		1903	
	69	69		57			
Bebyggelsesenheder:							
	1511	¹ 1568-72	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	8	6	6	6	6	10	13
Huse:					3		
Huse m/ jord:						14	13
Huse u/ jord:						1	5
I alt:	8	6	6	6	9	25	31
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit
(83) 1664					6		11,5
(67) 1688					6		11,5
1844	4		5		1		
1903	7		5		1		
Folketal:							
	1787		1845		1901		
Voksne:	47		99		83		
Børn:	21		49		39		
I alt:	68		148		122		

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
----------	-------------------	--------------------	-------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			5		1			
1844	10	14						1
1903	13	18						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 267 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket ikke mindre end 63%. Hartkornet takseredes i 1688 til 69 tdr. hartkorn og i 1844 til 57 tdr. Byen havde i 1688 4 vange men treårig rotation. Ejendommeligt nok ligger der umiddelbart sydøst for Svenstrup marknavne på "Ejbykrog", der synes at vidne om en nedlagt middelalderby.

Byen var i senmiddelalderen domineret af Dalum Kloster, der i 1533 besad 4 gårde, medens Skt. Knuds Kloster havde én. Byens sidste gård tilhørte i 1544 Hesselagergård og i 1660 Lindved. Ved reformationen kom kronen således i besiddelse af 5 af byens 6 gårde, og disse 5 gårde blev inden 1664 egaliseret. Krongodset afhændedes endeligt ved auktion i 1764. Overgangen til selveje var stort set afsluttet i 1844.

Fra reformationen til 1774 synes gårdtallet i landsbyen konstant at have været 6, medens der i 1511 tilsyneledende var 8 gårde. Med overgangen til selveje sker en volssom ekspansion i gårdtallet, medens hustallet vokser mere beskedent, ligesom befolkningstallet allerede kulminerer i 1845. I de senere årtier har forstadsbebyggelsen til Odense bredt sig ud over ejerlavet.

Gårdene var i 1688 af meget høj størrelse, hvilket tillige forklarer den voldsomme ekspansion i gårdtallet i det 19. årh.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Stenløse

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☒Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering: Interesse**

1) Anlægstype.

Den middelstore udflytterby af vikingetidsnavnetypen -torp er randplaceret i sit ejerlav med eng- og skovorientering. Byen havde i 1688 4 vange men treårig rotation. Byformen er vejklungeby. Et marknavn Ejby vidner om en nedlagt middelalderbebyggelse.

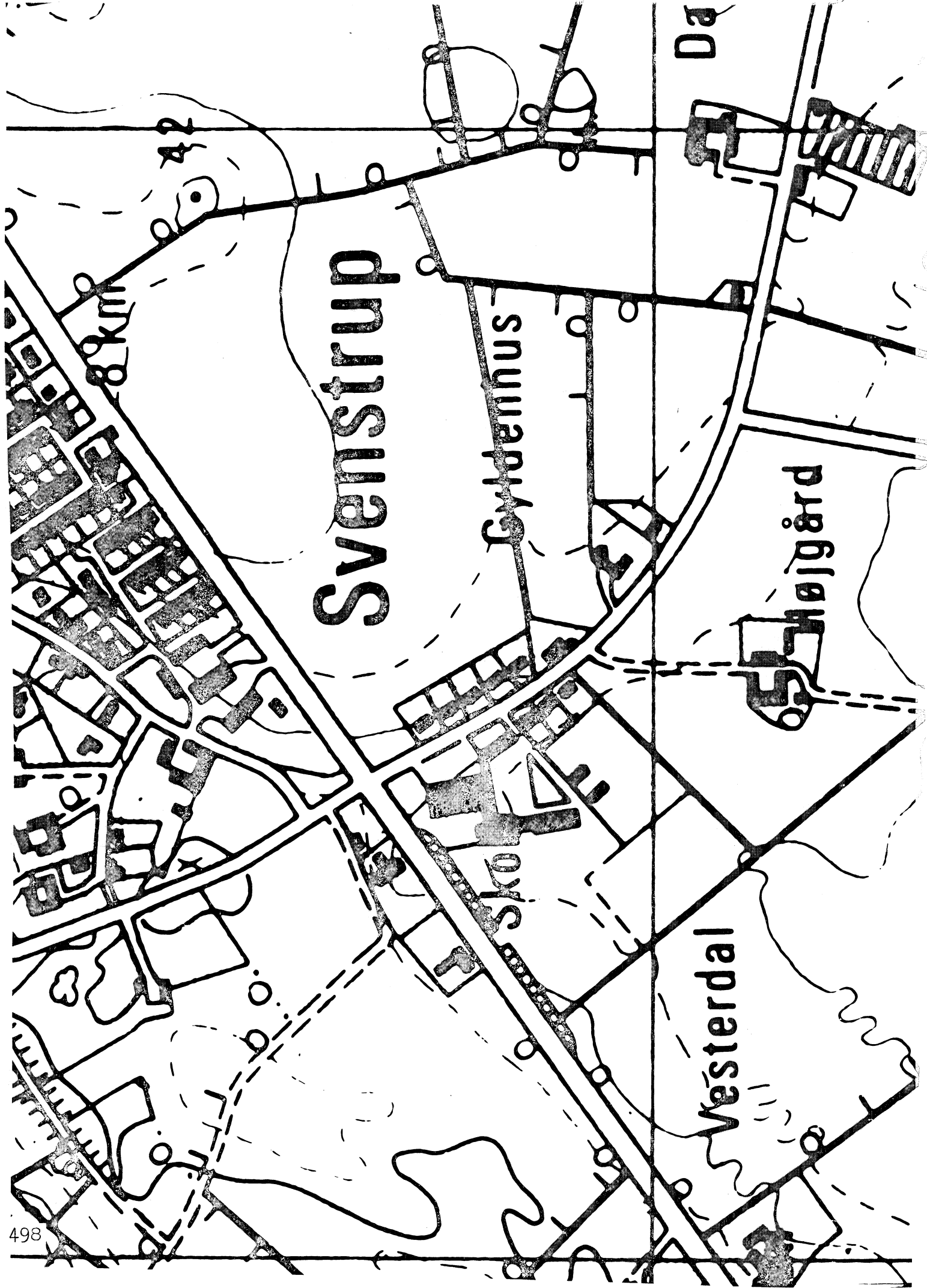
2) Udviklingstype.

Skønt gejstlige besiddere dominerer i senmiddelalderen bliver byen aldrig samlet på en hånd, og oplever følgelig kun lodsejervise reguleringer. Overgangen til selveje ledsages af en voldsom bebyggelsesvækst. I de senere årtier er ejerlavet blevet inddraget i Odense forstadsbebyggelsen.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig anlægstype med forholdsvis træg udvikling.

Relikt-vurdering: Interesse

- 1) Bytomten er velbevaret men omgivet af nyt parcelhusbyggeri.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret udskiftningshegn og partier af vangehegn, men er i dag præget af nye vejanlæg og parcelhusbyggeri.
- 3) Særlige relikter: højryggede agre i skelvold ved Skt. Klemens skole.
- 4) Arkæologiske interesser: tomter af middelalderbyen Ejby.

Svenstrup

Gyldehus

Højgård

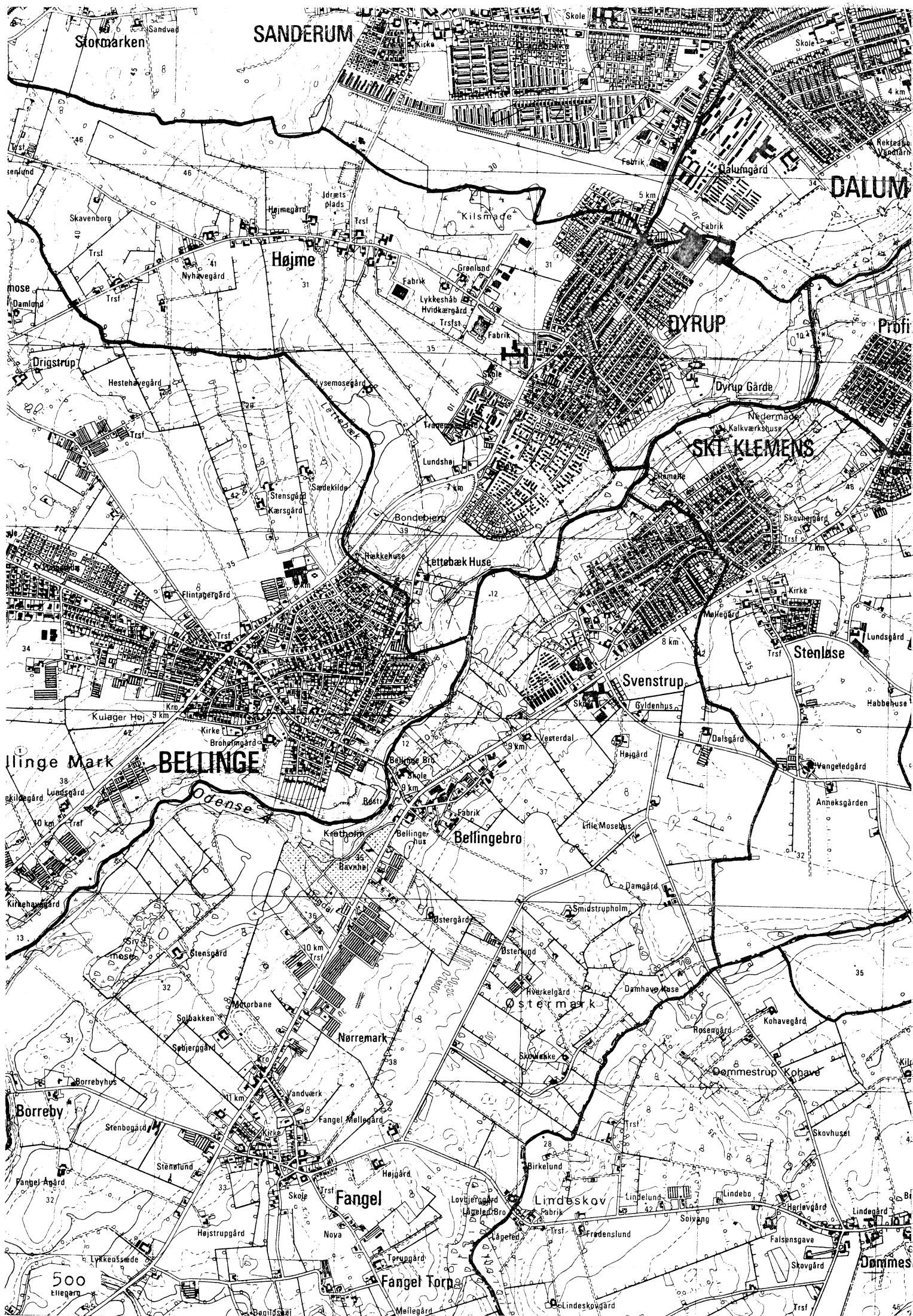
Vesterdal

8 km

42

Da

SANDERUM

Storkirken

DALUM

Højme

DYRUP

SKT. KLEMENS

BELLINGE

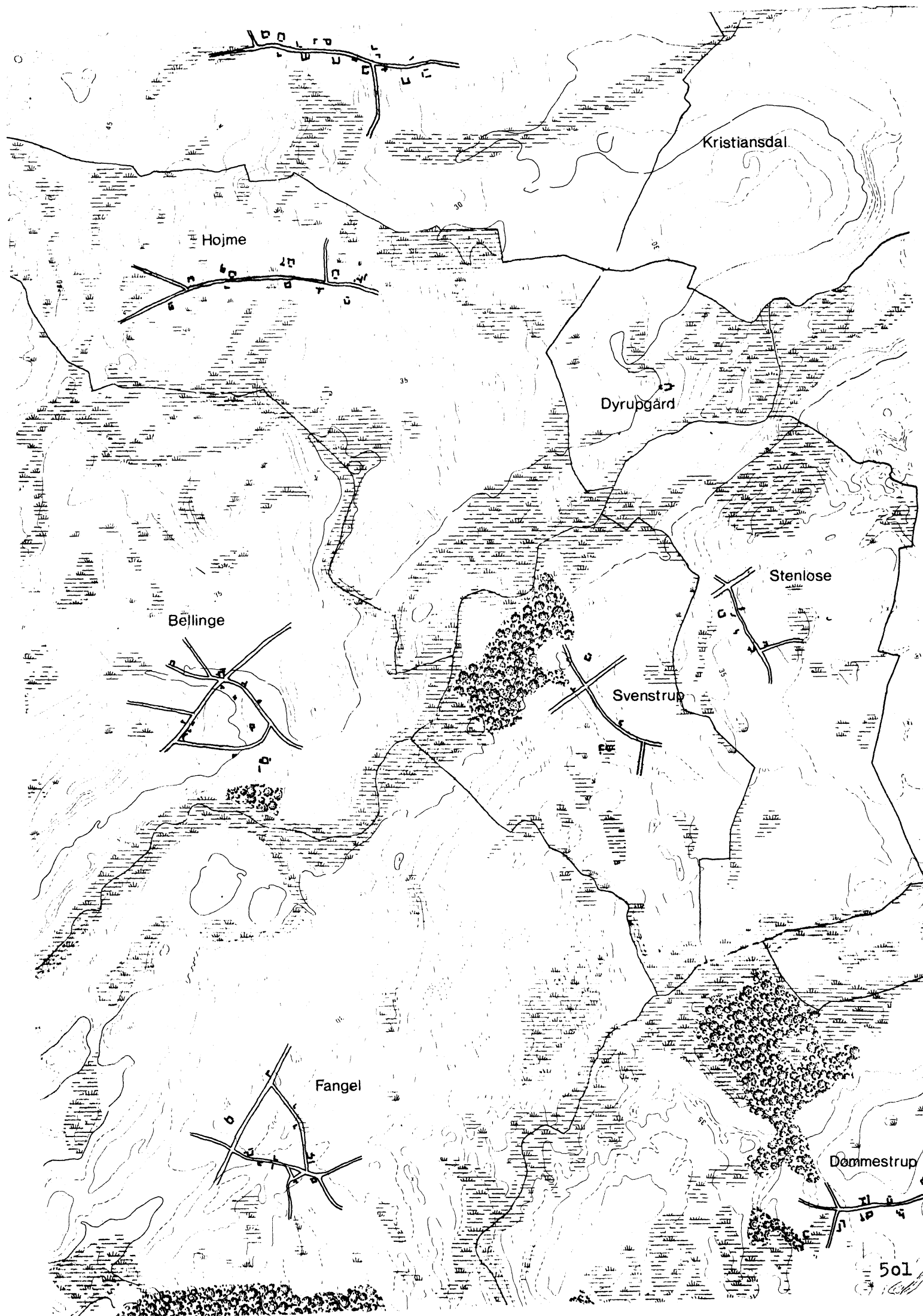
Bellingebro

Fangel

Østermark

Dammes

500
tillegarn

TARUP

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pärup
-----------------	------------------------------	-------------------------------	---------------------------

Navn: Tarup	Navnetype: -torp.
---------------------------	---------------------------------

Bemærkninger:

Tarup er nævnt første gang c. 1510 i formen "Taroppe". Forleddet er muligvis substantivet "thak", som betyder "tagrør", med henblik på dets anvendelse som tækkemateriale. Efterleddet er "-torp", som betyder "bebyggelse". Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i vikingetid eller middelalder.

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: middelalder.
---	--

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse (torp) er en fra moderbyen (adelbyen) udflyttet bebyggelse. Tarup er udflyttet fra Snestrup.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Ubestemmelig type.

Selve landsbyen består kun af to bøndergårde og hovedgården Tarupgård lidt syd herfor.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☐ centralby ☐ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☒ randby ☒ engorientering ☐ kystorientering

Engareal øst for byen.

c. Udskiftning

år: 1783 figur: Blokudskiftning. På to af blokkene, som ligger et stykke fra byen (én af dem vest for Snestrup) er der udflyttede.

d. Udflytning 2/(1)

- ☒ ved udskiftningen
☒ efter udskiftningen
 2 ved udskiftningen.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Trevangsgруп rotation: 2/1

vangeantal: 4 + 1 sås årligt.
 Dyrkningstællesskab med Pårup og Snestrup.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med tunneldale "Sletten"-

jordbund: Moræneler med alluv. ferskvandsdynd.

naturlig afgrænsning: Med engdrag mod S, Ø og N.

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af eng og skov.
☐ blandingsøkonomi med
 Skov N og V for byen.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☒ opløst og nybebygget

Der er kun én gård tilbage i landsbyen. Tarupgårds grund er bebygget med en skole og der er nybebyggelse i og omkring byen. Tofte- og vejssystemet er ikke bevaret i videre omfang.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten bebygget

Hovedparten er bebygget af parcelhuse, der udgør en forstad til Odense.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
-----------------	--------------------------	---------------------------	-----------------------

STATISTIK

Areal:							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	60	42					
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844 ¹	1903
Gårde:	5	5	5	5	5	16	
Huse:					8		
Huse m/ jord:						15	
Huse u/ jord:						3	
I alt:	5	5	5	5	13	34	
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit
(40) (1:2) 1664					5		12,0
(60) 1688			3		2		8,4
1844 ¹	5		11				
1903							
Folketal:							
	1787		1845		1901		
Voksne:	35		49		27		
Børn:	12		29		8		
I alt:	47		78		35		

1. Tallene fra 1844 inkluderer Pårup og Snestrup.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:			gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664	1		4					
1844	Pårup-Sne strup-Tarup 14	16					2	2
1903								

Udviklingsbeskrivelse:

TARUP
Den lille udflytterby ~~Pårup~~ synes udparcelleret fra Snestrup og opmålt og takseredes sammen hermed i det 19. årh. De to byer (og Pårup) havde da også dyrkningsfællesskab i 1600-tallet. Driftsformen var treårig rotation, men med årlig mark tilknyttet. Tarup takseredes i 1688 til 42 tdr. hartkorn.

Skt. Knuds Kloster ejede tre gårde i byen, der ved reformationen overgik til kronen. Herudover lå en gård i 1664 til Odense Hospital. Til byens femte og sidste gård "Tarupgård" skriver væbneren Markvard Abildgård sig i 1565. I 1664 optræder den som én stor selvejergård. Formentlig er det den samme gård, som på udskiftningstiden optræder som selvstændigt ejerlav.

Antallet af gårde er uforandret 5 fra 1511 til 1774, men lader sig herefter ikke umiddelbart følge gennem det 19. årh. I de senere årtier er hele ejerlavet blevet taget i brug som forstadsbebyggelse til Odense.

Gårdene var i 1688 forholdsvis store - byen synes aldrig egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

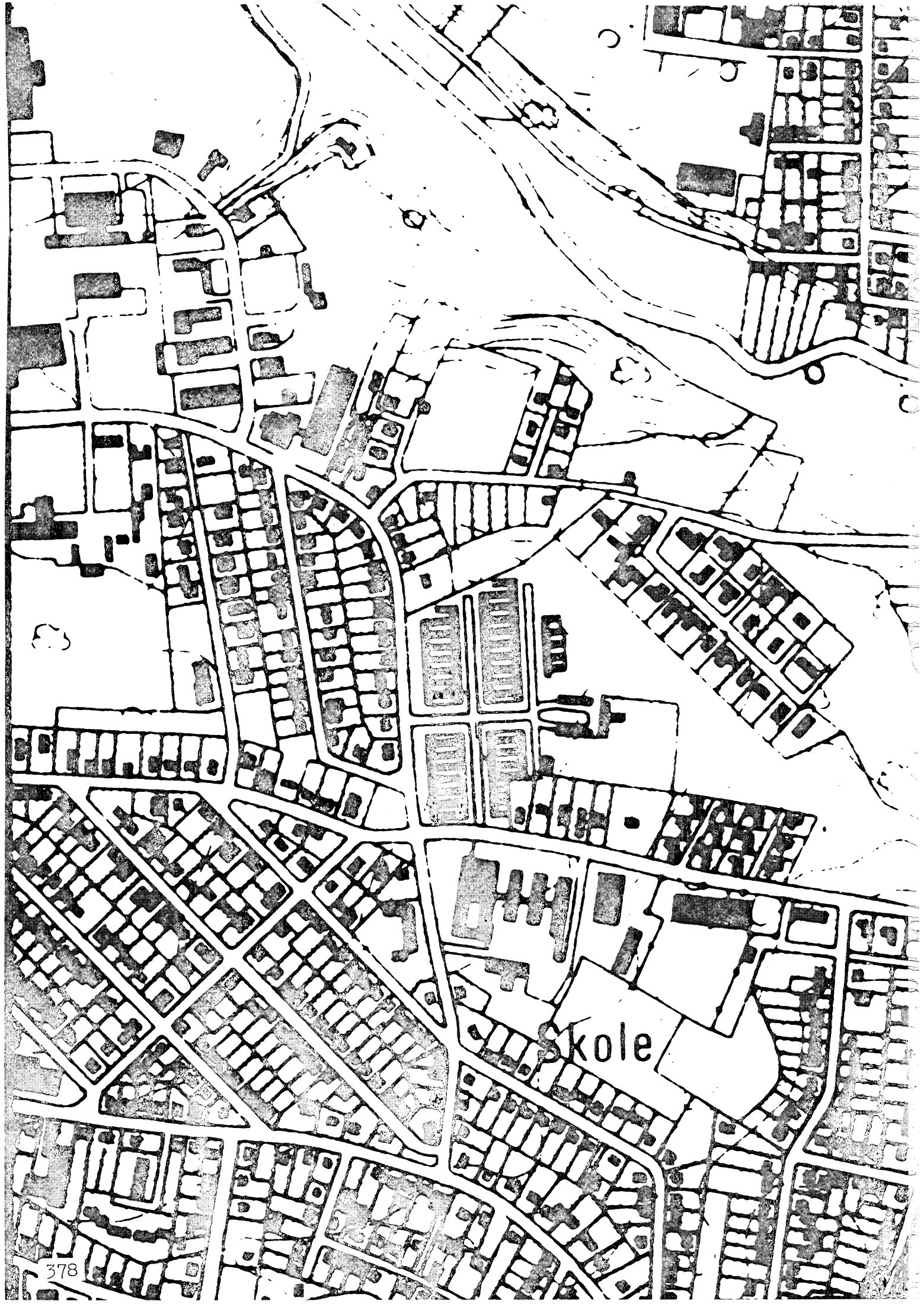
☒Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

1. Anlægstype. Den lille udflytterby af navnetypen -torp er udparcellet af Snestrup ejerlav. Tarup er randplaceret i ejerlavet med eng-orientering. Byen havde i 1688 dyrkningsfællesskab med Snestrup og driftsformen var treårig rotation, men med en årlig mark tilknyttet. Byformen var den almindeligt forekommende slynget-vejby type.
2. Udviklingstype. Byen domineres fra senmiddelalderen af gejstlige besiddere efter reformationen af kronen. En lille adelig sædegård, Tarupgård, opstår i 1500-tallet. I de senere årtier er ejerlavet blevet opfyldt af forstadsbebyggelse til Odense.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og forholdsvis typeren anlægstype, hvis videre udvikling i nogen grad er præget af tilstedeværelsen af en landsbyhovedgård.

Relikt-vurdering: Mindre interesse.

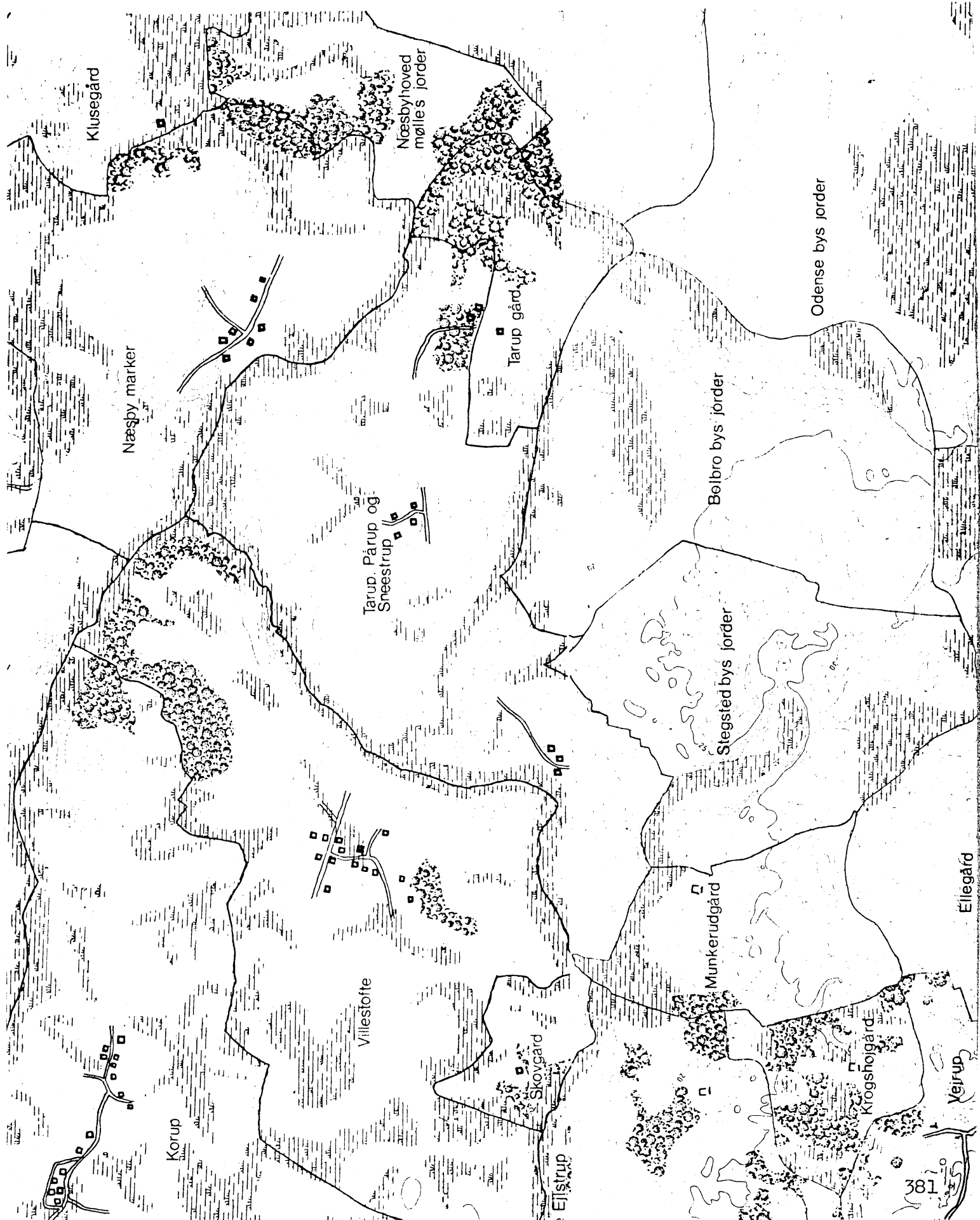
- 1) Byformen er opløst og nybebygget.
- 2) Kulturlandskabet er stort set opfyldt af nybebyggelse.
- 3) Særlige relikter: Tarup præstegård.
- 4) Arkæologiske interesser: -

Skole

TROELSE

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
----------	-------------------	--------------------	------------------

Navn: Troelse	Navnetype: -rud.
----------------------	-------------------------

Bemærkninger:

Troelse er nævnt første gang c. 1510 i formen Trvels Rudt. Forleddet er mandsnavnet "Thrugils". Efterleddet er "-rud" som betyder "rydning". Bebyggelsesnavne på -rud anses for dannet i middelalderen.

Anlægstype: Middelalderlig rydningsby	Anlæggelsestidspunkt: middelalder.
--	---

Bemærkninger:

Rydningsbyer, er landsbyer, som er blevet anlagt efter forudgående skovrydning på stedet.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
----------	-------------------	--------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

De tre gårde ligger langs den nord-syd gående slyngede vej.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☐ agerorientering ☒ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: ? figur: Blokopdelt.

d. Udflytning Ingen.

- ☐ ved udskiftningen
☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Græsmarksbrug med rotation:
tægter.
vangeantal:

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Sletten/Vissenbjerg. Tunneldal og grusbakker og uregelmæssige morænebakker.

jordbund: Moræneler med diluv. lagd. grus.

naturlig afgrænsning: Mod Ø, S og delvis V af terræn og skov.

- ☐ overvejende
☐ overvejende med større indhold af
☒ blandingsøkonomi med agerbrug og skov.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
----------	-------------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Gårderne ligger stort set på samme sted. Den ene er dog sandsynligvis flyttet over på den anden side af vejen. En gård mere bygget til mod vest. Veje velbevaret.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevarsareal☒ størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
-----------------	--------------------------	---------------------------	-------------------------

STATISTIK

Areal: 272 ha. heraf opdyrket 1688: 40% (arealet incl. Korsebjerg og Gundersø).							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	11	24	41				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	5	3	3	3		9	10
Huse:							
Huse m/ jord:						5	10
Huse u/ jord:							6
I alt:	5	3	3	3		14	26
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(100) 1664	3			3,7			
(100) 1688		2	1	8,0			
1844	4	5					
1903	6	4					
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	17	42					
Børn:	7	24					
I alt:	24	66					

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
-----------------	-------------------	--------------------	------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			3					
1844	9	5						
1903	10	16						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 272 ha. store ejerlav (incl. Korsebjerg og Gundersø) var i 1688 opdyrket 40%. De tre gårde i Troelse takseredes i 1688 til 24 tdr. hartkorn og i 1844 til 41 tdr. hartkorn. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 meget lavt. Som navnet antyder drejer det sig om en rydningsby i skovbygden med en forholdsvis lav opdyrkingsprocent, en blandingsøkonomi med agerbrug og skov og et ekstensivt græsmarksbrug med tægter i 1688.

Byen hørte fra middelalder under Skt. Knuds Kloster, der muligvis har organiseret rydningen. Ved reformationen kom gårdene til kronen under Skt. Knuds Kloster Len. Gårdene forblev under kronen frem til auktionen i 1764. I 1803 var byens 3 gårde og ene jordløse hus overgået til selveje.

Antallet af gårde var fra 1610 til 1802 på 3, men herefter ekspanderer bebyggelsen voldsomt igennem det 19. årh. Antallet af huse var i 1802 endnu helt ubetydeligt, men ekspanderer herefter i normalt omfang. Som følge af den voldsomme ekspansion i det 19. årh. stiger befolkningsmængden i den lille landsby voldsomt.

Byens 3 gårde egaliseredes allerede inden 1664.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberød
----------	-------------------	--------------------	------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

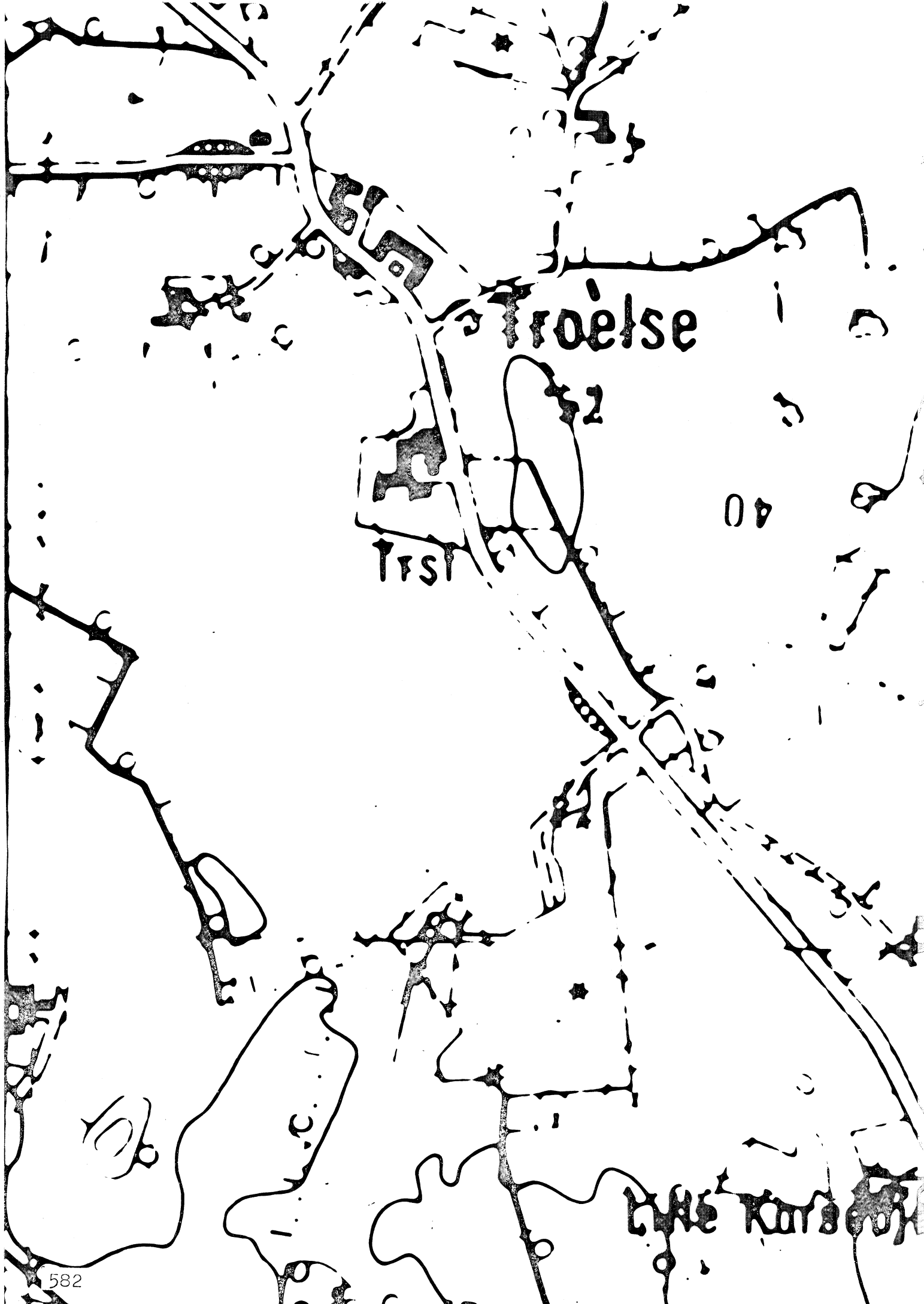
☐Stor
interesse:☒Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

1. Anlægstype. Den lille rydningsby af den middelalderlige navne-type -rud er centralplaceret i sit ejerlav med skovorientering. Den lille landsby havde i 1688 som typisk for skovbygden et ret ekstensivt græsmarksbrug, lav opdykningsprocent og små gårde.
2. Udviklingstype. Byen var måske allerede fra anlæggelsen og frem til den store krongodsauktion i 1764 samlet på en besidders hånd. Som følge heraf egaliseredes de tre gårde tidligt. Den lave opdykningsprocent gav mulighed for en voldsom ekspansion i det 19. årh.

Sammenfattende drejer det sig om en særdeles typeren rydningsby med en for skovbygdens karakteristisk udvikling.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

- 1) Bytomten er velbevaret.
- 2) Kulturlandskabet har ikke bevaret hegn eller skovarealer af betydning.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: -

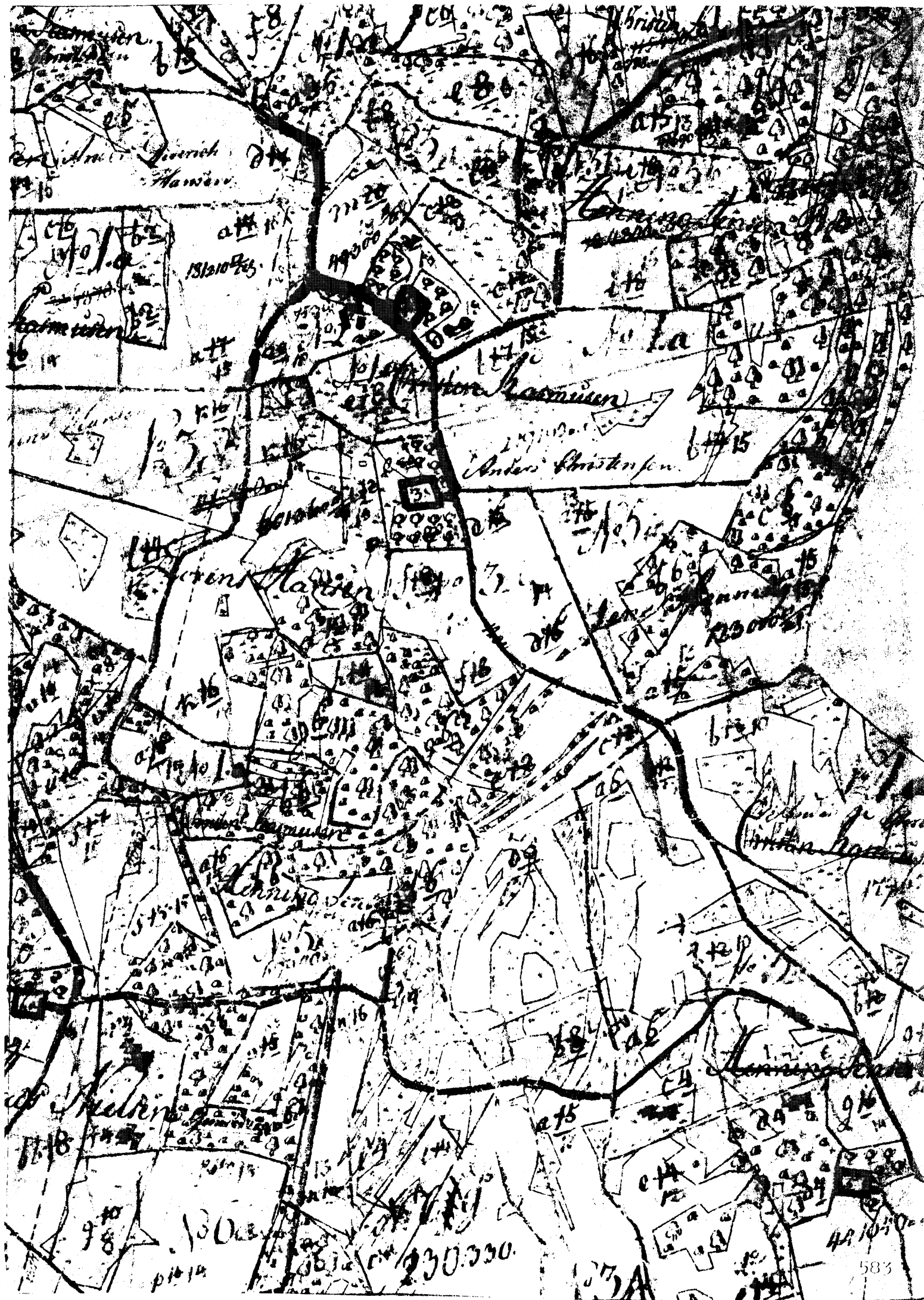

Troëlse

40

151

L'NE KURS 607

TRØSTRUP

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Trøstrup-Korup
-----------------	------------------------------	-------------------------------	------------------------------------

Navn: Trøstrup	Navnetype: -torp.
------------------------------	---------------------------------

Bemærkninger:

Trøstrup er nævnt første gang 1413 i formen Thrøstrup. Forleddet er genitiv af mandsnavnet "Thrugot". Efterleddet er "-torp", som betyder "bebyggelse". Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i vikingetid eller middelalder.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
Bemærkninger: En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.	

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Trøstrup-Korup
----------	-------------------	--------------------	-------------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Bebyggelsen ligger i to grupper med c. 500 m's afstand. Den østligste på sydsiden af den næsten øst-vest gående bygade. Den vestligste ligger dels nord for vejen dels et stykke mod syd.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☒ engorientering ☐ kystorientering

Ressourceområdet omkring bytomten er stærkt opsplittet i eng- og ager-arealer.

c. Udskiftning

år: 1781/86 figur: Blokudskiftning men noget uregelmæssigt.

d. Udflytning

- ☒ ved udskiftningen 1 gård
☒ efter udskiftningen 3 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem	driftssystem: Uregelmæssigt 2-vangsbrug	rotation:
	vangeantal:	

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Sletten. Moræneflade og hedeslette med tunneldale.

jordbund: Diluv. lagd. sand med sengl. ferskvandsgrus og sand samt alluv. ferskvandsdynd med kalk.

naturlig afgrænsning: Mod S af Trøstrup sø, mod V og N af å samt delvist mod Ø.

☐ overvejende
☐ overvejende med større indhold af
☒ blandingsøkonomi med ager og engjord. Påfaldende store arealer ligger hen som vådområder.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Trøstrup-Korup
----------	-------------------	--------------------	-------------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Ca. 30% af gårdene er flyttet. Ingen huse opført på den oprindelige landsbytomt.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

En væsentlig del er bevaret.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med
mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

Større parcelhuskvarter opført i den sydlige del af ressourceområdet (Slukefter) foruden en del vejanlæg. Gammeltofte lokalitet nordligst i området. Sydligst et "Krudt agre", der delvis er bebygget af Slukefter. Her er der muligvis gravet saltpeter i 1600-tallet.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Trøstrup-Korup
----------	-------------------	--------------------	-------------------------

STATISTIK

Areal: 417 ha, heraf opdyrket 1688: 45%.							
Tønder hartkorn	1664	1688		1844		1903	
	66	57		70			
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1568-72 ¹	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	11	9	11	10	10	15	15
Huse:			6		5		
Huse m/ jord:						27	22
Huse u/ jord:				4		1	5
I alt:	11	9	17	14	15	43	42
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit
(45) 1664	4		4		3		6,0
(50) 1688	4		5		1		5,7
1844	9		5		1		
1903	11		2		2		
Folketal:							
	1787		1845		1901		
Voksne:	58		150		132		
Børn:	25		47		70		
I alt:	83		197		202		

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Trøstrup-Korup

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:			gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			9	5			2	1
1844	14	28					1	
1903	15	21						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 417 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 45%, hvilket er forholdsvis meget i betragtning af bebyggelsens placering på overgangen til skovbygden, og de heraf følgende store eng og skovarealer. Bebyggelsen havde i 1688 uregelmæssigt tovangsbrug. Trøstrup takseredes i 1688 til 57 tdr. hartkorn og i 1844 til 70 tdr. Nordvest for landsbyen kendes en Gammeltofte, der efter en foreløbig undersøgelse i 1981, synes at dække over en middelalderbebyggelse. Formentlig har ejerlavet tidligere været større, idet Pederstrup mod syd synes udparcelleret af Trøstrup. Den nu tørlagte Trøstrup sø udnyttedes i middelalderen til fiskeri, ligesom et "Krudthus" og "Krudt-agre" ved søen synes at vidne om saltpetergravning i 1600-tallet. Skt. Knuds Kloster erhvervede i middelalderen 2 gårde i byen, medens Skt. Hans Kloster i løbet af 1400-tallet nåede op på 3 gårde. Sognekirken og kronen besad hver 1 gård. Med reformationen blev kronen således dominerende lodsejer og i 1664 var kun 2 gårde på adelige hænder. Efter den store korngoodsauktion i 1764 forløb overgangen til selveje hurtigt.

Gårdtallet synes at svinge mellem 10 og 11 fra 1511 til 1774, idet der blandt byens gårde i 1664 befandt sig 3 småbol, der skiftevis kan være regnet for gårde eller huse. Med overgangen til selveje ekspanderede gårdtallet i normalt omfang. Fra 1664 til 1774 er hustallet vigende, herefter ekspanderer det voldsomt frem til 1844 i takt med befolkningens voldsomme vækst, efter 1844 stagnerer udviklingen.

Gårdene var i 1688 forholdsvis små, som det er typisk for skovegnene, og byens gårde synes aldrig egaliseret.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Trøstrup-Korup
----------	-------------------	--------------------	-------------------------

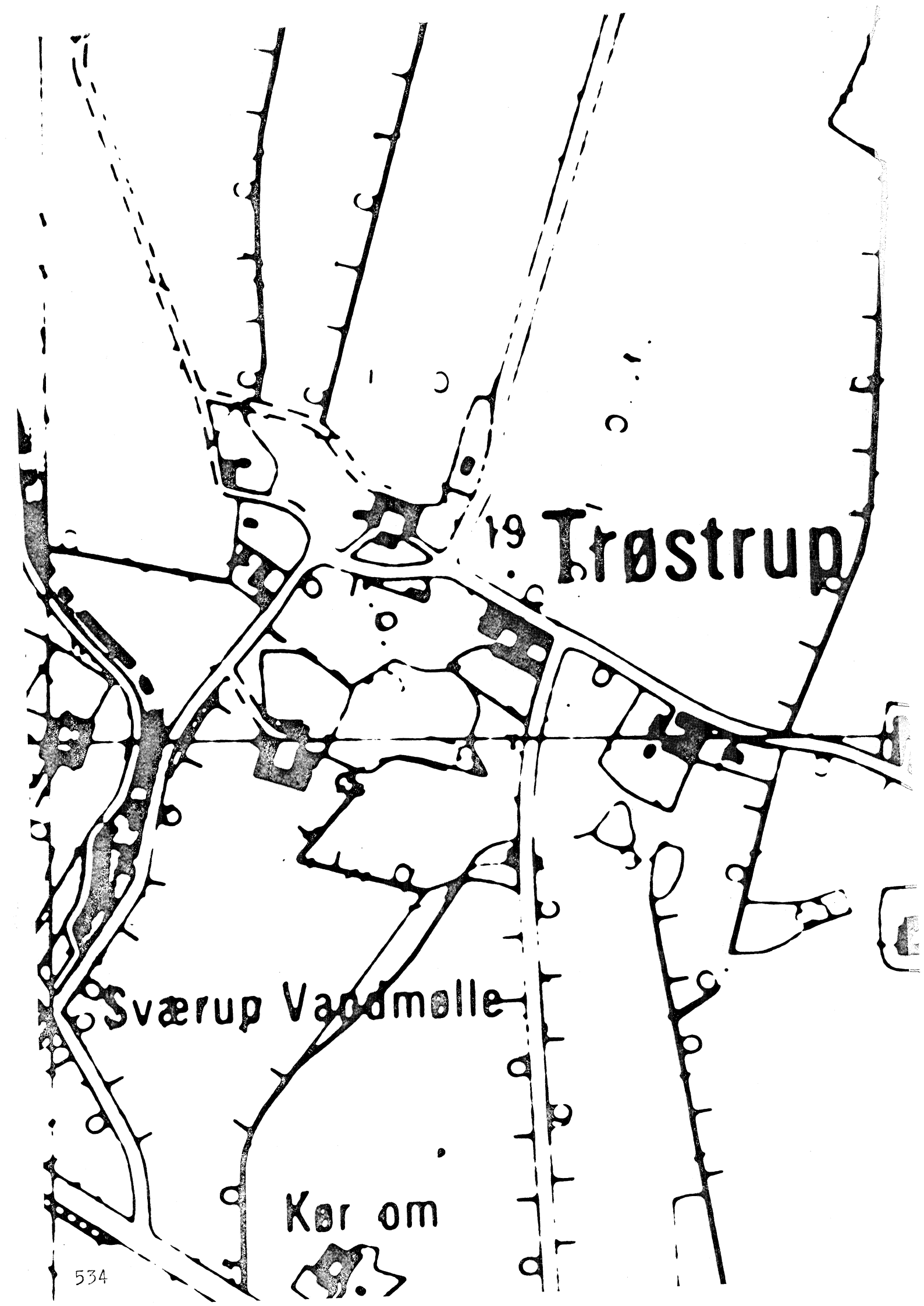
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: ☐Interesse: ☐Stor
interesse: ☒Særlig
interesse: ☐**Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse.

1. Anlægstype. Den middelstore adelby af vikingetidssnavnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav. Som følge af placeringen på overgangen til skovbygdens dødislandskab er ejerlavet stærkt præget af eng og skov, opdykningsprocenten var i 1688 ret lav og byen havde uregelmæssigt vangebrug, ligesom gårdene var forholdsvis små. Bytomten er af den almindeligt forekommende slynget-vejby type. Mod nordvest i ejerlavet vidner en Gammeltofte måske om forgængeren for den nuværende bebyggelse. Mod S er udskilt en torp, Pederstrup af ejerlavet.
2. Udviklingstype. Byen domineredes fra middelalder af gejstlige besiddere - efter reformationen af kronen. Overgangen til selveje skete tidligt. Byen reguleredes aldrig og udviklingen forløber jævnt i overensstemmelse med gængse mønstre.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis ren skovby-type med normal udvikling.

Relikt-vurdering: Stor interesse.

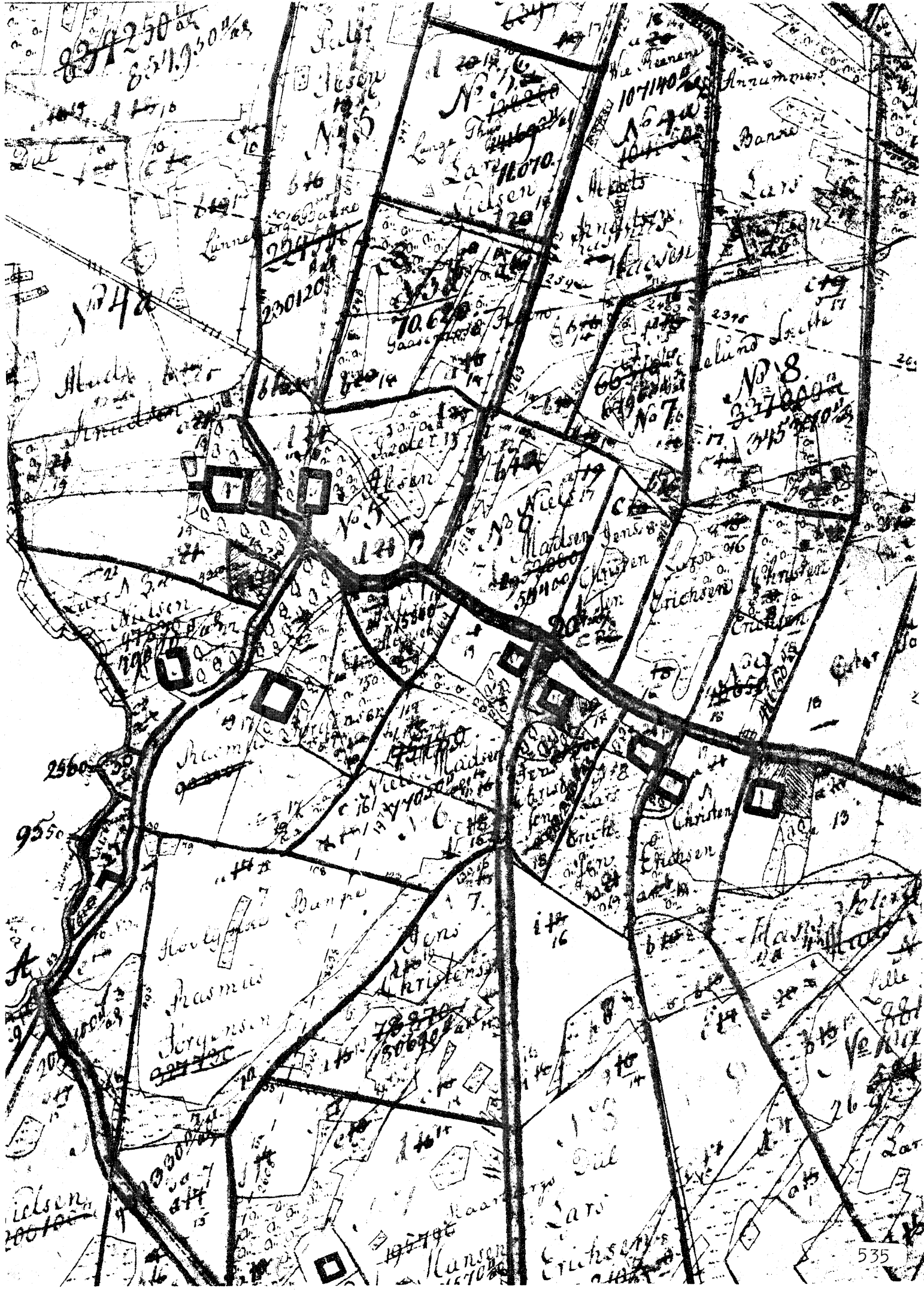
- 1) Bytomten er delvis bevaret. En del gårde er udflyttet, men næsten ingen nybebyggelse.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en væsentlig del af udskiftningshegnene, men et større parcelhuskvarter er opført mod S.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: Krudthuset, Gammeltoften, enkelte frilagte gårdtomter.

19 Trøstrup

Sværup Vandmølle

Kør om

Skovs Højrup

Kulmose

Bredbjerg

Trøstrup

Gammel Korup

Viljestofte

KORUP

Svendebjerg

Store Ubberrud

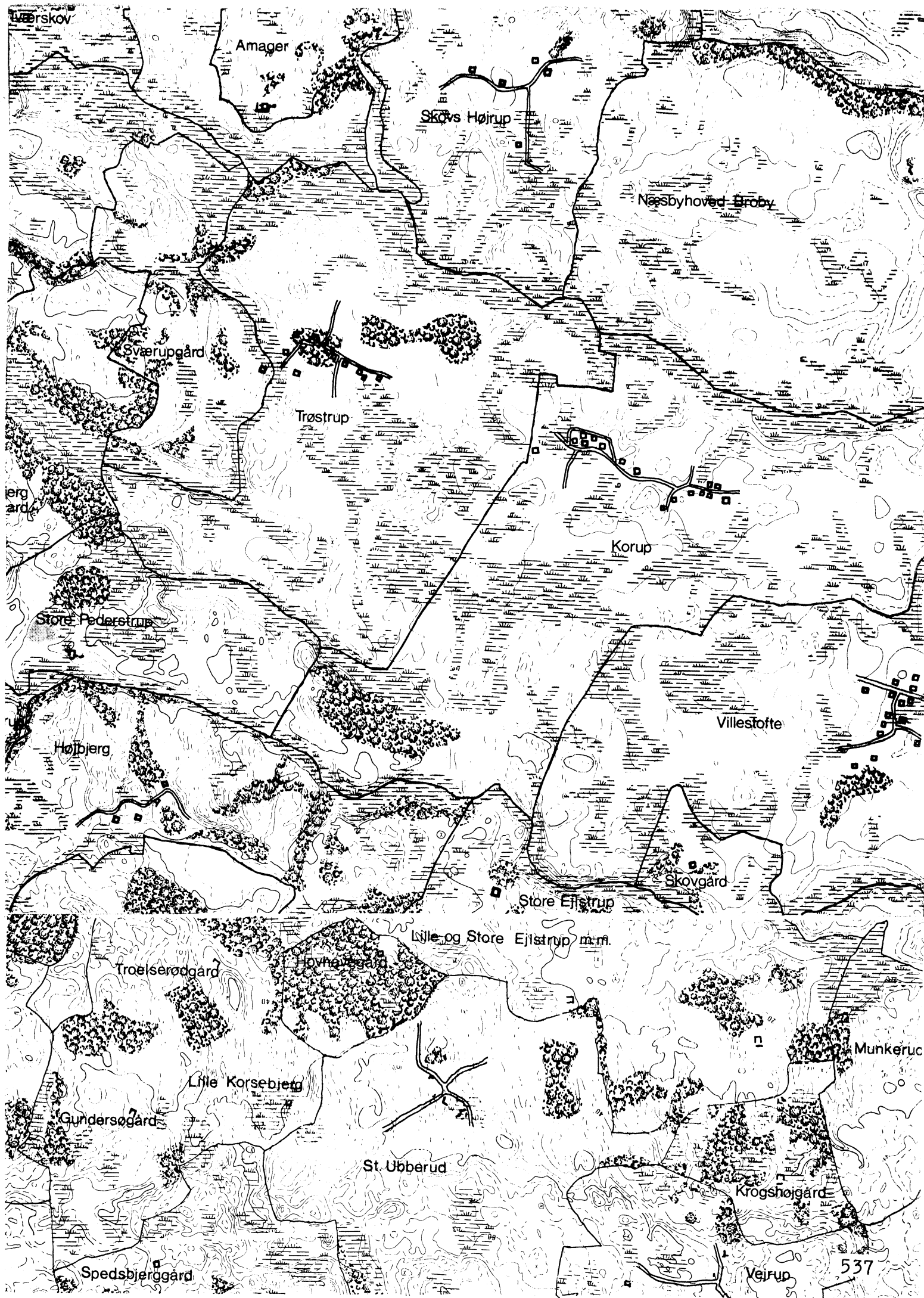
Lille Ubberrud

Blommenslyst

Vejrup

536

Spedsbjerg

TVING

FYNS AMT	Herred: Asum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

Navn: Tving	Navnetype:
--------------------	------------

Bemærkninger:

Tving er nævnt første gang 1510 i formen "Twing". Navnet kommer af "thwing", som betyder "rem".

Anlægstype: Udflytterbebyggelse	Anlæggelsestidspunkt: Middelalder.
--	---

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse er en fra moderbyen udflyttet bebyggelse.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Skovbygd.

De 4 gårde ligger usystematisk placeret, 2 gårde tæt sammen langs den N gående vej, de 2 andre V for vejen i nogen afstand fra hinanden.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☐ centralby ☒ agerorientering ☐ skovoriering ☐ åorientering
☒ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1793 figur: Blokudskiftning

d. Udflytning Evt. 1 gård.

- ☐ ved udskiftningen
☒ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
 vangeantal: 3 (markfællesskab med Birkum).

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med åse.

jordbund: Moræneler og diluv. stenet sand over lagdelt sand.

naturlig afgrænsning:

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af eng
☐ blandingsøkonomi med
 Sammenholdt med Birkum - de har fælles overdrevarsarealer.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Kun 1 gård udflyttet, ingen nybebyggelse, vejsystemet intakt.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med
mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

STATISTIK

Areal: Birkum og Tving 664 ha, heraf opdyrket 1688: 67%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	35	31		

Bebyggelsesenheder:

	1511		1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	4		3	3	3	Se Birkum	
Huse:					5		
Huse m/ jord:				1			
Huse u/ jord:			1	1			
I alt:	4		4	5	8		

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit
(67) 1664			3	11,7
(33) 1688		1	2	10,0
1844				
1903	Se Birkum.			

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	20	61	38
Børn:	8	40	17
I alt:	28	101	55

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664					3	1		
1844	Fælles med Birkum							
1903	Fælles med Birkum							

Udviklingsbeskrivelse:

Det 664 ha. store ejerlav, hvoraf i 1688 ikke mindre end 67% var opdyrket, er fælles for Birkum og udflytterbebyggelsen Tving, der indgår i dyrkningsfællesskab. Sammenlagt takseredes de to byer i 1688 til 161 tdr. og i 1844 til 140 tdr. htk. Ejerlavets opdyrkning var således allerede i 1600-tallet vidt fremskredet. De to byer er på særegen vis placeret i ejerlavets nordvestlige rand, men med agerorentering. Dette skyldes dog klart en udvidelse af Fraugdegårds marker hen over det oprindelige naturlige skelforløb. De to byer havde i 1688 almindeligt trevangsbrug.

I 1512 ejede Søby-Søgård 2 gårde i Tving, men formentlig inden 1610 og i hvert fald i 1664 var hele byen samlet på nabohovedgården Fraugdegårds hånd. I 1802 var 2 af byens 3 gårde allerede erhvervet til selveje, medens den 3. fortsat hørte under Fraugdegård. Igennem det 19. århundrede er bebyggelsen simpelthen regnet sammen med Birkum.

Gårdtallet synes omtrent stabilt fra 1511 til 1774, medens hustallet i 1774 ligger noget over det almindelige niveau. Udviklingen i det 19. århundrede kan ikke umiddelbart udskilles fra moderbyen Birkums (s.d.).

gårdene var i 1688 meget store men uegaliserede.

Befolkningstallet synes abnormt stigende fra 1787-1845 og herefter lige så abnormt faldende. Det er dog muligt, at dette udviklingsforløb simpelthen afspejler vanskelighederne med at afgrænse byen over for Birkum.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Fraugde
----------	-----------------	--------------------	------------------

Sammenfattende vurdering: InteresseIngen
interesse:☐

Interesse:

☒Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** Interesse.

- 1) Anlægstype. Den lille udflytterbebyggelse har oprindelig været centralplaceret med agerorientering, men centralplaceringen er senere blevet sløret ved udvidelse af nabohovedgården Fraugdegård. Landsbyen havde markfællesskab med moderbyen Birkum og intet selvstændigt ejerlav. Byen havde almindeligt trevangsbrug. Byformen er meget løs og ubestemmelig.
- 2) Udviklingstype. Ret tidligt kom byen fuldstændigt i nabohovedgårdens besiddelse, men bortset fra et ret højt hustal i 1774 synes den ikke særlig påvirket heraf.

Sammenfattende drejer det sig om en udflytterbebyggelse med nogen ukarakteristisk byform. Byens senere udvikling er i nogen grad præget af naboskabet til en hovedgård.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er velbevaret, men efterlader i dag kun indtryk af spredt bebyggelse.
- 2) Kulturlandskabet har ikke bevaret skel eller husdyr-arealer af betydning.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: -

31

T v i n g

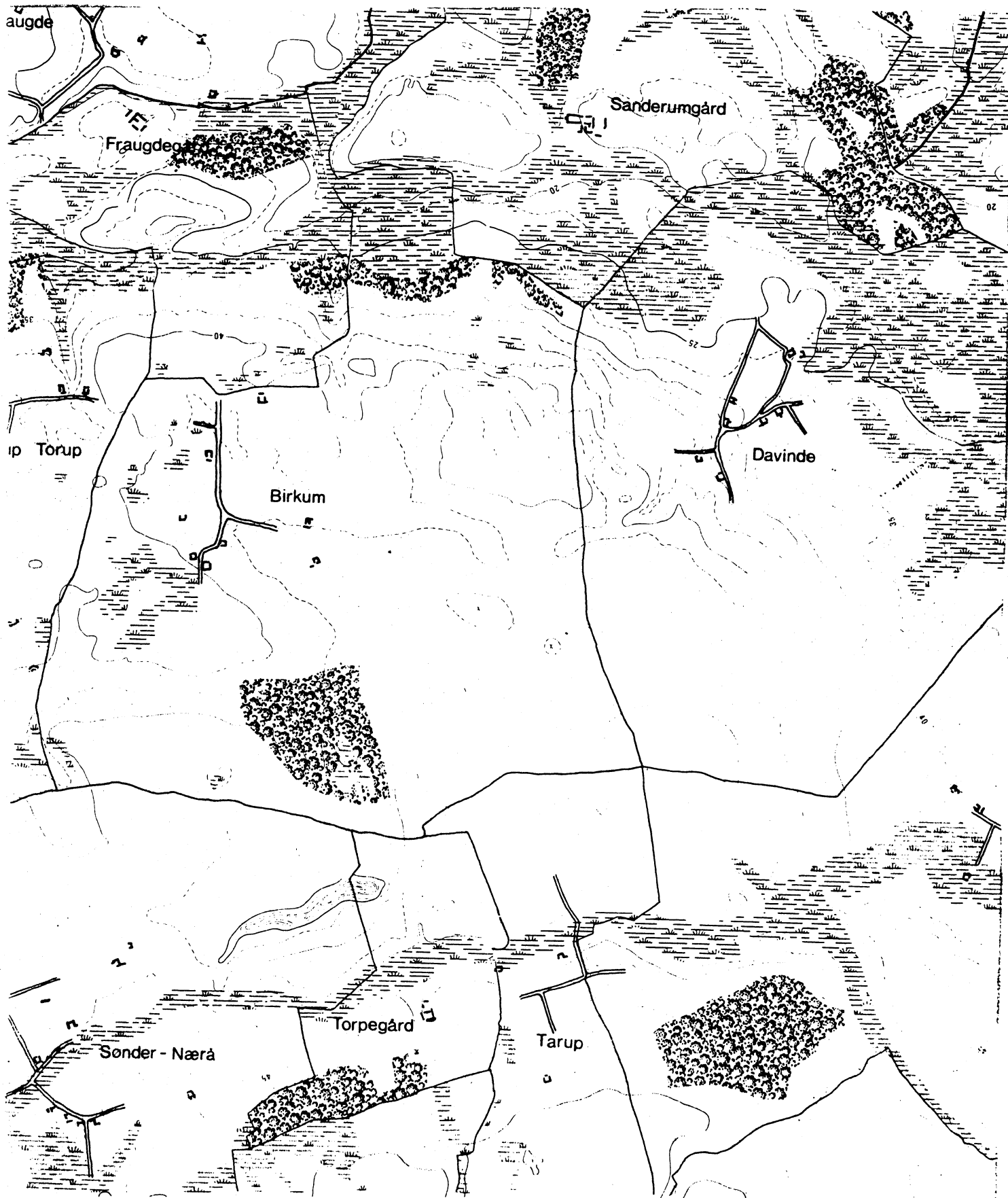
tedegård

Trsf

43

VEJRUP

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
----------	-------------------	--------------------	------------------

Navn: Vejrup	Navnetype: -torp.
-----------------	----------------------

Bemærkninger:

Vejrup er nævnt første gang c. 1510 i formen Veroppe. Forleddet er sandsynligvis "with", som betyder "skov". Efterleddet er "-torp" som betyder "bebyggelse". Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i vikingetid eller middelalder.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
-----------------------	---

Bemærkninger:

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
----------	-------------------	--------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby.

Byen ligger på begge sider af en øst-vest gående vej med tre gårde nord for og to gårde syd for, begge steder langs en vej der forgrener sig ud fra den større vej.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: ? figur: Blokopdelt. Blokopdelt i mindre rektangulære blokke.

d. Udflytning 5?

- ☒ ved udskiftningen
☐ efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem:

rotation: ?

vangeantal:

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Vissenbjerg. Grusstrøg, terrasseskrænter og israndsbakker.

jordbund: Diluv. lagd. sand og grus med moræneler.

naturlig afgrænsning: Delvis naturlig afgrænset af terræn og skov.

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af eng og skov.
☐ blandingsøkonomi med
 Eng spredt rundt på bymarken, skov i den østlige del.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
----------	-------------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Alle gårde ligger på deres oprindelige placering, men der er nybebygget et større område i den sydvestlige del af byen. Den nordgående vej er udviddet og rettet ud.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☐ udskiftningshegnene☒ intet af betydning

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

Landevejsbebyggelse i ejerlavets nordlige del.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
-----------------	--------------------------	---------------------------	-------------------------

STATISTIK

Areal: 112 ha, heraf opdyrket 1688: 63%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	17	17	24	

Bebyggelsesenheder:

	1511	1610	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	4	4	4	5 ²		13	9
Huse:			1 ¹				
Huse m/ jord:						18	12
Huse u/ jord:						2	12
I alt:	4	4	5	5		33	33

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit
(73) 1664	3	1		4,3
(80) 1688	5			3,4
1844	13			
1903	8	1		

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	32	73	91
Børn:	27	42	38
I alt:	59	115	129

1. Vejruphus.
2. Incl. Vejruphus.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Ubberud
-----------------	-------------------	--------------------	------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			4	1				
1844	13	20						
1903	9	24						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 122 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 63%, hvilket er overraskende meget i betragtning af landsbyens beliggenhed på overgangen til det vestfynske dødislandskab. Landsbyen takseredes i 1664 og 1688 til 17 tdr. hartkorn og i 1844 til 24 tdr. hartkorn.

Allerede i senmiddelalderen hørte hele ejerlavet til Skt. Knuds Kloster. Ved reformationen kom byen i kronens besiddelse, hvorunder den lå frem til den store krongodsauktion i 1764, der fulgtes af en hurtig overgang til selveje. I 1802 var der i byen 7 selvejergårde foruden 10 huse.

Antallet af gårde i byen var fra 1511 til 1688 fire, idet der dog tillige fra 1664 omtales et Vejruphus, der i 1688 er nået op i gårdklassen. Muligvis på grund af det nyopdukkede Vejruphus omtales den øvrige landsby i 1688 som Vejrupgårds grund med 4 brugere. Overgangen til selveje ledsages af en voldsom gård og husekspansion, der allerede kulminerer i 1844. På tilsvarende vis er befolkningsvæksten voldsom fra 1787 til 1845, men stagnerer herefter.

Gårdene i byen var forholdsvis små, som det er typisk for skovegne. Byen var allerede egaliseret inden 1664, hvor de 3 gårde var på 3,3 tdr. hartkorn, medens den sidste gård var på det dobbelte nemlig 6,6 tdr. hartkorn.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Ubberud

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☒Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** Interesse.

1. Anlægstype. Den lille torp af vikingetidsnavnetypen - torp er centralplaceret i sit ejerlav med agerorientering. I betragtning af placeringen på overgangen til skovbygden er opdykningsprocenten i 1688 meget høj, og på udskiftningstiden er der kun få skovrester tilbage i ejerlavet. Byformen var i 1688 den almindelige slyngede vejby type i en ret løs udformning.
2. Udviklingstype. Landsbyen befandt sig i middelalderen og frem til 1764 på én besidders hånd. Den egaliseredes som følge af dette ret tidligt. Overgangen til selveje fulgtes af ekspansion i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en ikke særlig ren torp/rydningsby med en for området gangs udvikling.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er delvis bevaret, men præget af større nybyggeri.
- 2) Kulturlandskabet er præget af nybebyggelse.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: -

Lille og Store Ejlstrup m.m.

Munkerudgård

Stegsted bys jorder

St. Ubberud

Krogshøjgård

Veirup

Ellegård

Ravnebjerg

Elmelund

Sanderum

Søghaven m.m.

Højme

Brændekilde

Bellinge

597

VESTER KÆRBY

FYNS AMT	Herred: Bjerger	Kommune: Odense	Sogn: Agedrup
-----------------	---------------------------	---------------------------	-------------------------

Navn: Vester Kjærby	Navnetype: -by.
-----------------------------------	-------------------------------

Bemærkninger:

Vester Kjærby er nævnt første gang 1231 i formen Kyarbu. Forleddet er "kær" med samme betydning. Efterleddet er "-by", som betyder "landsby". Bebyggelsesnavne på -by anses for dannet i vikingetiden.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
----------------------------------	--

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Bjerger	Kommune: Odense	Sogn: Agedrup
----------	--------------------	--------------------	------------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slyngget vejby.

Gårdene ligger på begge sider af den nordvest/sydøst gående vej i en række.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby
 ☒ agerorientering
 ☐ skovorientering
 ☐ åorientering
☐ randby
 ☐ engorientering
 ☐ kystorientering

Byen er anlagt på toppen af en moræneø orienteret NV-SØ.

c. Udskiftning

år: 1797 figur: Stjerneudskiftning omkring landsbyen mens de fjerne-
re liggende arealer er blokudskiftet.

d. Udflytning

- ☐ ved udskiftningen
☒ efter udskiftningen Meget små ændringer. De fleste gårde ligger stadig på de oprindelige tomter.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem:

rotation: 3-vangsbrug.

vangeantal: 3

2/1

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Hedeslette med moræneflade.

jordbund: Sengl. ferskvandssand med moræneler.

naturlig afgrænsning:

- ☐ overvejende
☒ overvejende ager med større indhold af eng.
☐ blandingsøkonomi med
 Ejerlavet er naturligt afgrænset.

FYNS AMT	Herred: Bjerger	Kommune: Odense	Sogn: Agedrup
----------	--------------------	--------------------	------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☒ velbevaret☐ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Kun få udflytninger og kun få ny-tilkomne parcelhuse.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

Skellene er bevaret på den oprindelige agerjord.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevarsareal☒ størsteparten opdyrket

De omfattende vådområder ned mod åerne Kragsså og Geelså tørlagt og opdyrket. Kun mod sydøst langs den gennemgående vej er der kommet enkelte nye bygninger i et tørlagt vådområde. Det samme gælder husmandskolonien Radby mod syd (ca. 8 husmandssteder) der fortrinsvis er tørlagte vådområder.

FYNS AMT	Herred: Bjerger	Kommune: Odense	Sogn: Agedrup
-----------------	---------------------------	---------------------------	-------------------------

STATISTIK

Areal: 457 ha, heraf opdyrket 1688: 35%.

Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903
	110	52	74,1	

Bebyggelsesenheder:

	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	12	11	10	11	12	15	17
Huse:			4		6		
Huse m/ jord:						35	33
Huse u/ jord:				2		6	14
I alt:	12	11	14	13	18	56	64

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit
(50) (1:2) 1664		3	7	11,0
(45) 1688	5	5	1	4,6
1844	10	5		
1903	13	3	1	

Folketal:

	1787	1845	1901
Voksne:	102	201	195
Børn:	63	90	103
I alt:	165	291	298

FYNS AMT	Herred: Bjerger	Kommune: Odense.	Sogn: Agedrup
-----------------	---------------------------	----------------------------	-------------------------

Besiddelsesforhold:					Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:			Kronen:					
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			6	3			4	1
1844	11	14	-	-	-	-	4	27
1903	17	47	-	-	-	-	-	-

Udviklingsbeskrivelse:

Under den tætved liggende Bullerup hovedgård hørte i 1382 2 gårde og 7 husmænd (gårdsæder) i Kærby. Via adelsmanden Sten Basse kom dette gods i form af 4 gårde til Antvorskov Kloster i 1441. Herudover ejede i senmiddelalderen Odensebispen og kongen gods i byen. Igennem 1700-tallet samlede Ulriksholm/Østergård samtlige 12 gårde i byen, og sidst i århundredet egaliseredes byen 2 gange, ligesom hovedgården omkring 1800 udstykkede 22 husmandslodder a 3 skp hartkorn i ejerlavet. Endnu i 1850 havde Østergård 4 gårde og 29 huse tilbage som fæstegods. Gårdtallet i byen lå ret konstant på 12 igennem 1500-1600- og 1700-tallet, og steg herefter i normalt tempo. Hustallet var endnu i 1774 ret beskedent, men svulmede brat som følge af hovedgårdens aktiviteter i første halvdel af 1800 tallet.

Folketallets ekspansion følger ligeledes den gængse udvikling. Som de øvrige byer i sognet, blev også Vr. Kærby's hartkorn stærkt nedvurderet i forhold til tidligere i 1688 matriklen. Den gennemsnitlige gårdstørrelse i 1688 ligger noget under gennemsnittet.

Litteratur: Erland Porsmose: Stordrift og Fællesdrift.

FYNS AMT	Herred: Bjerger	Kommune: Odense	Sogn: Agedrup
-----------------	---------------------------	---------------------------	-------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

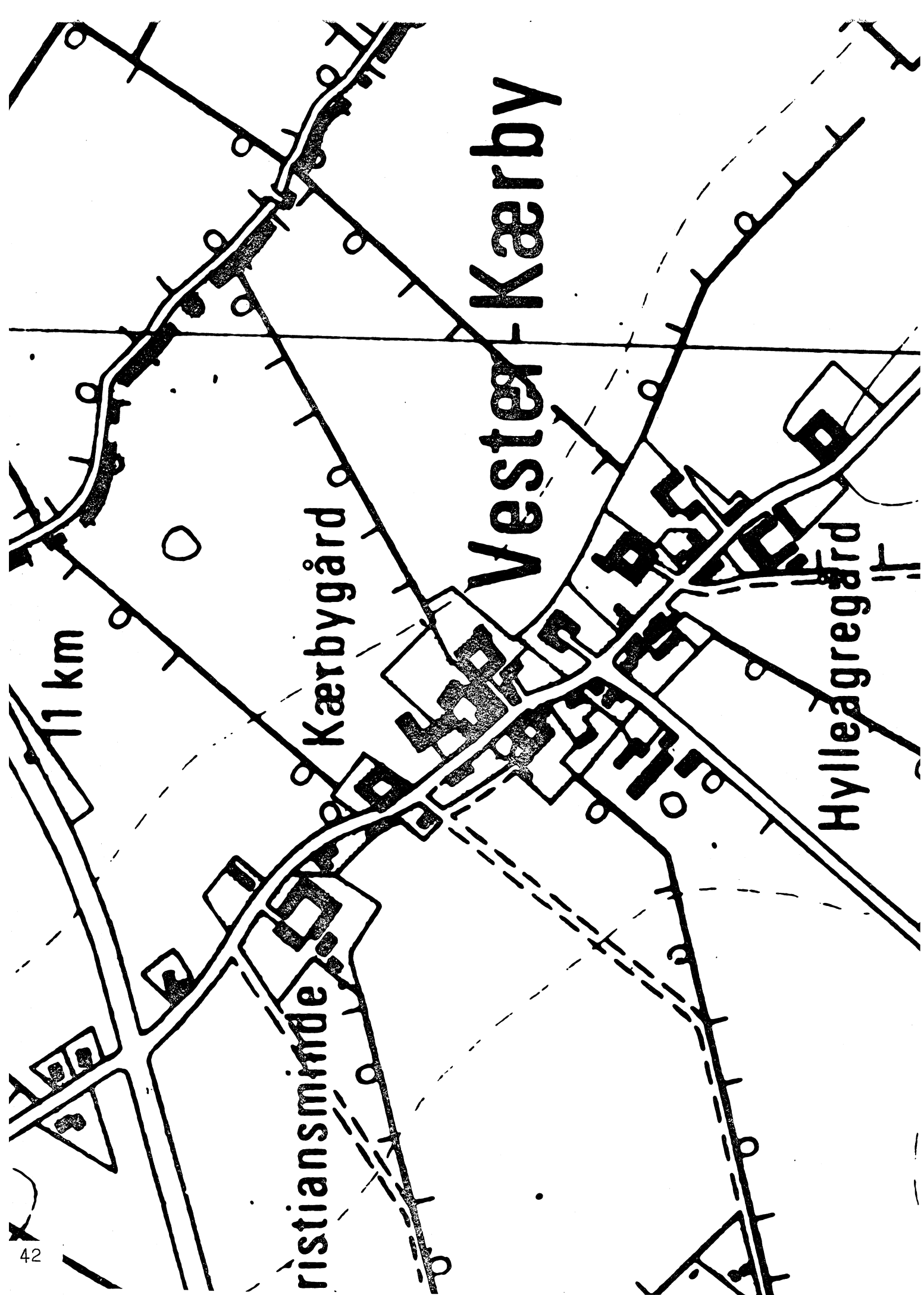
☐Stor
interesse:☒Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** stor interesse

- 1) Anlægstype. Adelby, agerorienteret, middelstor centralby med almindeligt trevangsbrug. Placeringen på toppen af en moræne med naturlig afgrænset ejerlav er typisk for området. Bytomten er af den almindeligt forekommende slynget-vejby type.
- 2) Udviklingstype. Byen bliver først sent samlet på en besidders hånd, men til gengæld er følgerne voldsomme: 2 egaliseringer og stor-udstyknings af hoveri - husmandsbrug.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig, forholdsvis ren, anlægstype, hvis udvikling i høj grad er bestemt af godspolitiske overvejelser i landsbyfællesskabets sidste årtier.

Relikt-vurdering: stor interesse

- 1) Bytomten: Velbevaret.
- 2) Kulturlandskabet: Størsteparten af engarealerne er opdyrkede, udskiftningsskellene er overvejende intakte.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: -

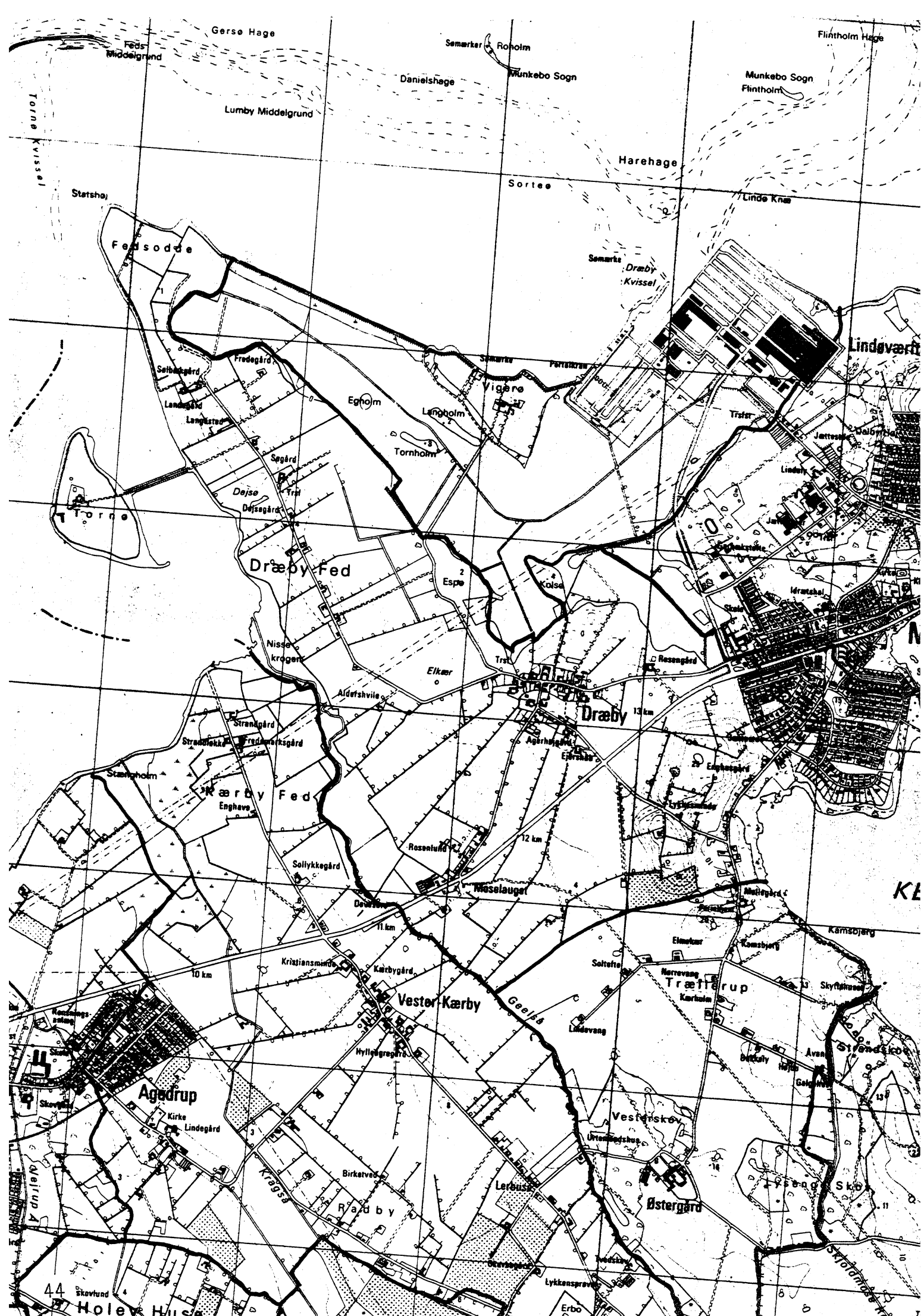
Vester-Kærby

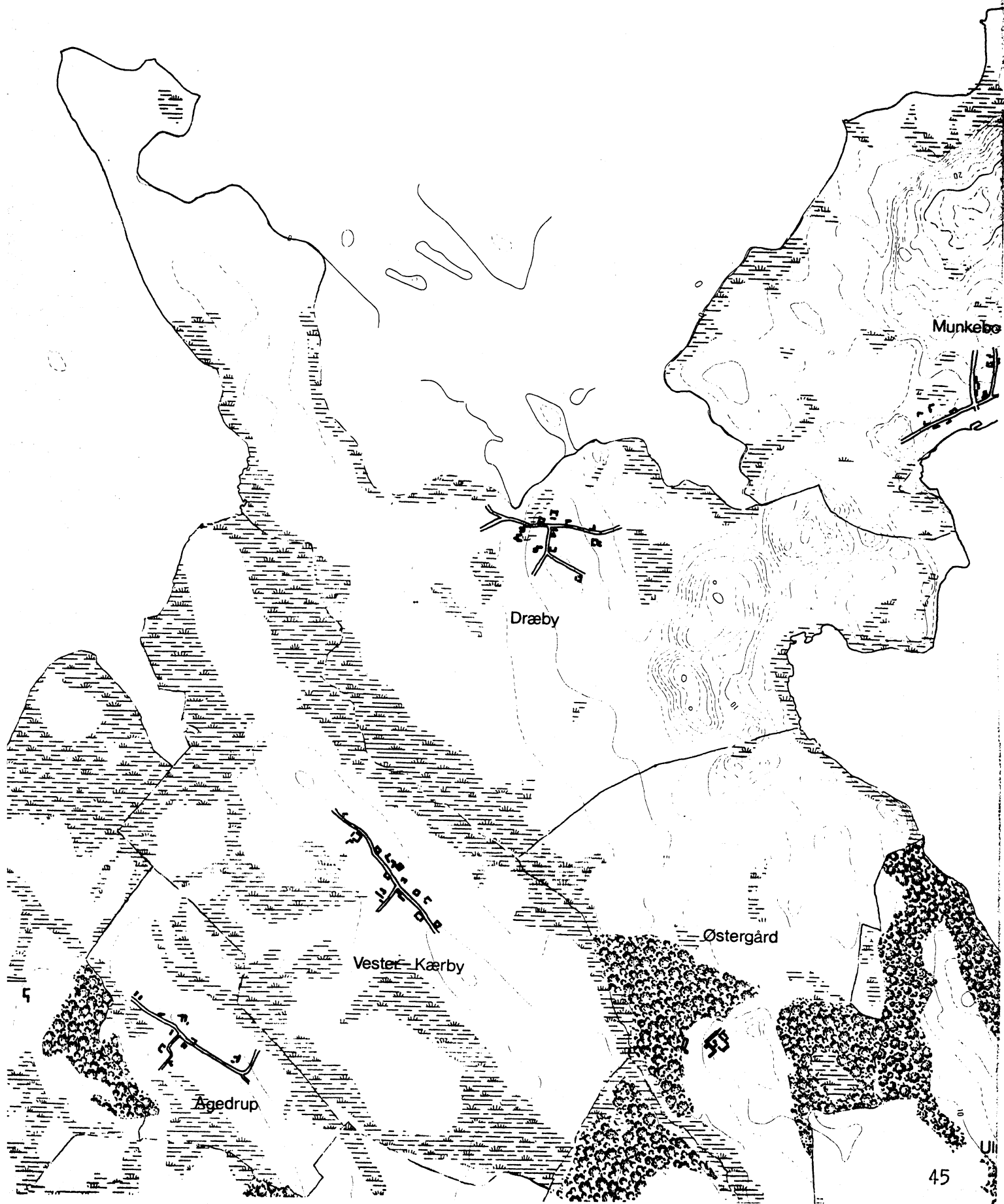
Kærbygård

Hylleagregård

ristiansminde

11 km

VILLESTOFTE

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

Navn: Villestofte	Navnetype: -toft.
----------------------	----------------------

Bemærkninger:

Villestofte er nævnt første gang 1386 i formen Hillestoft. Forleddet er rimeligvis genitiv af mandnavnet "Willar". Efterleddet er "-toft" som i landskabslovene har betydning: "det af fællesskabet undtagne, til bebyggelse m.m. beregnede areal, der tilkom hver gårdejer i en by". Bebyggelsesnavne på -toft anses for dannet i vikingetid.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
-----------------------	---

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Slynget vejby

Byen består af en række gårde (10), der ligger på begge sider af den NS gående vej. I den sydlige del støder en ØV gående vej til hvor der ligger 3 gårde S for denne. En gård ligger lidt uden for byen i dens NV periferi. Disse (?) gårde benævnes ofte i historisk tid (Villestofte) Skovgård. Navnet kan dog også gå på den enlige gård sydligst i ejerlavet.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☒ centralby ☒ agerorientering ☐ skovorientering ☐ åorientering
☐ randby ☐ engorientering ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1790 figur: Blokudskiftning. Mindre rektangulære blokke.

d. Udflytning

- ☒ ved udskiftningen 2 gårde
☒ efter udskiftningen 2 gårde

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: Trevangsbrug

rotation: 4/4

vangeantal: 3 + 2 sås årl.

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med tunneldal og ekstra marg. afvandingsdale. Tilhører Sletten.

jordbund: Moræneler med diluv. lanqd. sand.

naturlig afgrænsning: Med åer og enqdrag mod S, Ø, N og delvis mod V.

☐ overvejende

☒ overvejende ager med større indhold af eng og skov.

☐ blandingsøkonomi med

Engjord spredt rundt i bymarken, skov i den nordlige del.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Ca. 20% af gårdene er flyttet ud, resten er bevaret på deres oprindelige plads. Der er megen nybebyggelse i byen, dels nord for den sydligste østgående vej, dels vest for bykernen - den derved fremkomne "forte" er derfor et produkt fra nyere tid. Vejene og skelsystemet er stort set intakt.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

En stor del af hegnene.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pärup
-----------------	--------------------------	---------------------------	-----------------------

STATISTIK

Areal:							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	110	78	88				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	13+2	9+4	14	14	13	25	25
Huse:			4		14		
Huse m/ jord:				1		24	43
Huse u/ jord:				5		6	
I alt:	13+2	9+4	18	20	27	55	68
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(57) 1664	1	6	7	7,9			
(57) 1688	3	9	2	5,6			
1844	19	6					
1903	19	6					
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	112	227	262				
Børn:	43	123	100				
I alt:	155	350	362				

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
-----------------	-------------------	--------------------	----------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			13	3			1	1
1844	25	29						1
1903	25	43						

Udviklingsbeskrivelse:

Den middelstore adelby af vikingetids navneendelsen -tofte vurderedes i 1688 til 78 tdr. hartkorn og i 1844 til 88 tdr. Driftssystemet var i 1688 ret kompliceret og med 8-årig rotation. Der var i ejerlavet endnu en del skov på udskiftningstiden. I 1511 og i 1610 opføres henholdsvis 2 og 4 gårde i byen som "Skovgårde" - formentlig de sydligste i bytomten.

Allerede i 1300-tallet erhvervede sortebrødrene i Odense gods i Villestofte, og herudover erhvervede Skt. Knuds Kloster og i 1400-tallet tillige Skt. Hans Kloster gods i byen. Også højadelen spillede en vis rolle i senmiddelalderen. I et skifte fra Løgismose 1475 opregnes to gårde i Villestofte, den ene i Skovgård, også Henrik Knudsen Gyldenstjerne til Iversnæs ejede en gård i byen. I 1664 lå imidlertid de 12 ud af byens 14 gårde til kronlenene Odensegård, Skt. Knuds Kloster og Odense Hospital. Overgangen til selveje var stort set afsluttet i 1844.

Antallet af gårde synes stort set uforandret fra 1511 til 1774, men stiger herefter meget stærkt frem til 1844. Husstigningen er ligeledes markant, ligesom befolkningsstigningen ligger i overkanten af det normale.

Gårdene var i 1688 i gennemsnit lidt under normal størrelse, byen synes aldrig egaliseret. I det 19. årh. anlægges en vindmølle i byen.

I det 20. årh. har byen udviklet sig bymæssigt omkring 1) jernbanestationen og 2) Rugård Landevej, der fører gennem byen.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Pårup
----------	-------------------	--------------------	----------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

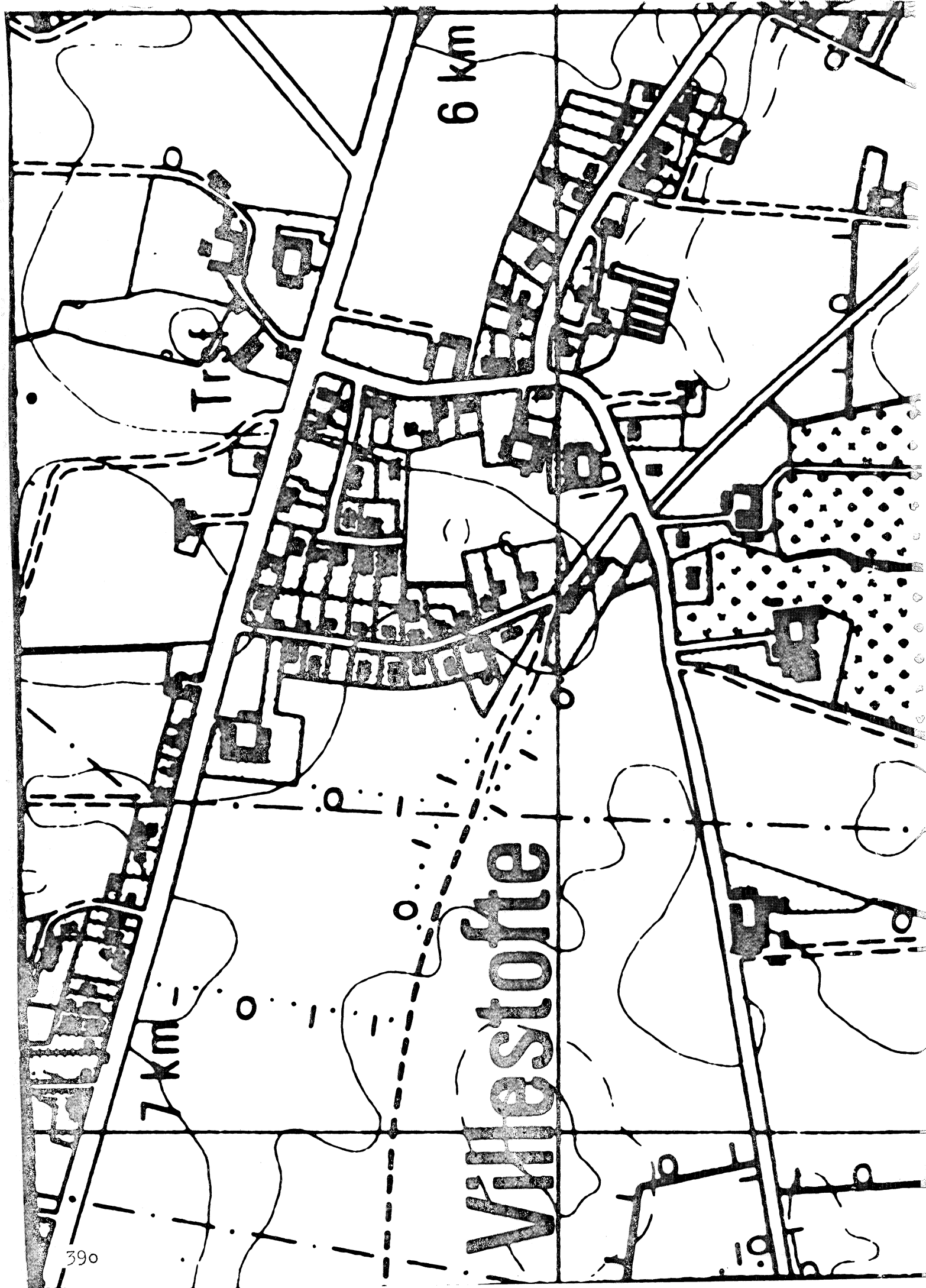
☒Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** Interesse.

1. Anlægstype. Den middelstore adelby af førvikingetids-endelsen -tofte er centralplaceret i sit ejerlav med agerorientering. Byformen er den almindeligt forekommende slynget-vejby type. Dyrkningssystemet var i 1688 ret kompliceret med 8-årig rotation.
2. Udviklingstype. Byen domineredes fra senmiddelalderen af gejstlige besiddere, efter reformationen af kronen. Byen kom dog aldrig på én besidders hånd og blev aldrig egaliseret. I det 19. årh. satte en stærk ekspansion ind. I det 20. årh. har byen udviklet sig som bymæssig bebyggelse.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig og ren anlægstype uden særlige udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

- 1) Bytomten er delvis bevaret, men idag præget af nybyggeri.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en stor del af udskiftningshegnene.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: to frilagte gårdtomter.

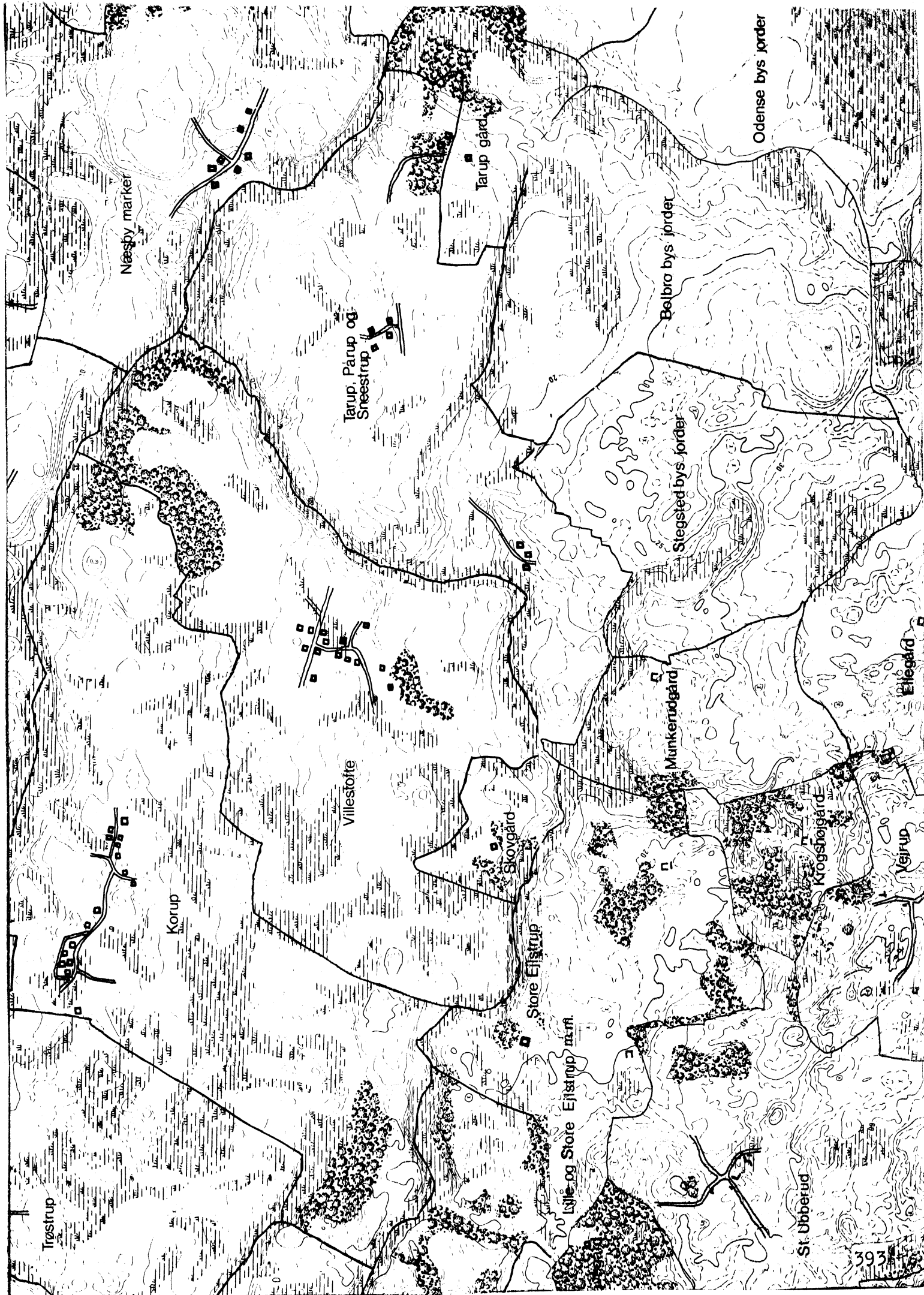
6 km

7 km

Vihestofte

VOLDERSLEV

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
----------	-------------------	--------------------	-------------------

Navn: Volderslev	Navnetype: -lev.
---------------------	---------------------

Bemærkninger:

Volderslev er nævnt første gang c. 1300 i formen Valdersløff. Forleddet er en form af mandsnavnet "Waldar". Efterleddet er "-lev", som formentlig betyder "arvegods". Bebyggelsesnavne på -lev anses for dannet før vikingetid.

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder.
-----------------------	---

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

I Volderslev findes der et bystævne, der oprindeligt hidrører fra 1700-tallet og bestod af 14 ikke tildannede sten, af hvilke de 13 stod i rundkreds og een i midten. 1884 blev stenene firsidet tilhugne, forsynede med bymændenes navnetræk og sat i halvkreds, samt omgivne med en tjørnehæk og lindetræer. 1896 borttoges en af stenene, idet to gårde blev sammenlagt til Voldgård.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Stenløse

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Rektangulær, reguleret vej- eller vejforteby.

Med én undtagelse ligger gårdene jævnt fordelt langs den østvest-gående bygade. En vejudvidelse ca. midt i landsbyen markerer irregulær forte. Den isolerede gård mod S er den tidligere hovedgård Volderslevgård.

b. Placering i forhold til by-marken

- ☐ centralby
 ☐ agerorientering
 ☐ skovorientering
 ☐ åorientering
☒ randby
 ☒ engorientering
 ☐ kystorientering

c. Udskiftning

år: 1786 figur: Blokudskiftning. Mod SØ ligger der et moseområde der er udskiftet i smalle strimler.

d. Udflytning ca. 45%.

- ☐ ved udskiftningen
☒ efter udskiftningen 8 gårde ud af 17.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Centralfyn. Moræneflade med tunneldal og ås.

jordbund: Moræneler med tørv og sengl. ferskvandssand.

naturlig afgrænsning: Med å mod S og engdrag mod N.

- ☒ overvejende agerjord.
☐ overvejende med større indhold af
☐ blandingsøkonomi med

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
----------	-------------------	--------------------	-------------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☐ opløst☒ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Knap halvdelen af gårdene er flyttet ud. På gårdtomterne er kun bygget ganske få huse.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

En væsentlig del er bevaret af udskiftningshegnene.

c. Ressourceområde

☐ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevarsareal☒ størsteparten opdyrket

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
-----------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

STATISTIK

Areal: 468 ha, heraf opdyrket 1688: 62%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	175	131	99				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	¹ 1568-72	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	12	15	16	17	15	16	16
Huse:	1		16		14		
Huse m/ jord:						13	10
Huse u/ jord:				10		1	4
I alt:	² 13	² 15	32	27	29	30	30
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.		5-8 tdr. htk.		8- tdr. htk.		Gennemsnit
(63) 1664			3		13		10,9
(53) 1688	3		9		5		7,7
1844	2		14				
1903	5		8		3		
Folketal:							
	1787		1845		1901		
Voksne:	117		142		145		
Børn:	57		59		62		
I alt:	174		201		207		

1. 1600-10: 2 gårde.

2. Foruden hovedgården Volderslevgård.

FYNS AMT	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Odense	Odense	Stenløse

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:								
	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			5	7	2	4	9	5
1844	16	9						5
1903	16	14						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 468 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 62% - en meget nøj opdyrkningsprocent. Ejerlavet vurderedes i 1688 til 131 tdr. hartkorn og i 1844 til 99 tdr. hartkorn. I forhold hertil er landgildehartkornet 1664 ret højt. Bortset fra ejerlavets grænse mod Stenløse i vest synes det oprindeligt naturligt afgrænset, idet Lindved formentlig er en senere udparcellering af Volderslevs ejerlav. Byen havde i 1688 almindeligt trevangsbrug.

En landsbyhovedgård i byen, Volderslevgård, kendes allerede fra 1300-tallet og den fungerede endnu som adelig sædegård op i nyere tid. I 1632 mageskiftedes den til kronen, der foreløbig lagde den under Dalum Kloster len og bortfæstede den til 2 bønder. I 1664 synes den tidligere hovedgård (på 32 1/2 tdr. hartkorn) at befinde sig under Hollufgård gods, der da ejede 7 gårde i byen. Af hovedgårdens voldsted anes endnu rester ved den isolerede sydvestligste gård i byen. Hovedgården synes dog aldrig at have besiddet blot halvdelen af byens gårde. Konkurrencen fra Odense klostrene var stærk. I senmiddelalderen var Skt. Knuds Kloster og Dalum Kloster således i besiddelse af hver 4 gårde i byen. Sognets anden hovedgård Lindved spillede aldrig mere end en sekundær rolle i byens besiddelsesforhold. Lindved ejede i 1660 2 gårde og 4 huse i byen. Lindveds bøndergods frasolgttes allerede i 1802-03 og i 1844 var overgangen til selveje stort set afsluttet.

Antallet af bønder i 1511 og 1572 er præget af, at hovedgården (samt i 1511 måske enkelte gårdsæder) ikke medregnes. Når der tages hensyn her til synes gårdtallet stort set konstant fra 1511 til 1903. Formentlig som følge af Volderslevsgårds og Lindveds hoveribehov var hustallet allerede ret højt i 1664 og med enkelte fluktuationer fastholdes dette niveau herefter til 1903. Som følge af denne forbavsende bebyggelses stabilitet holder befolkningstallet sig også på samme niveau fra 1787 til 1901.

Gårdene var i 1688 forholdsvis store. Byen synes aldrig egaliseret. Byen har et bystævne fra 1700-tallet. Det renoveredes i 1884.

FYNS AMT	Herred: Odense	Kommune: Odense	Sogn: Stenløse
-----------------	--------------------------	---------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☐Stor
interesse:☒Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** Stor interesse

1) Anlægstype.

Den middelstore adelby af før vikingetidssnavnetypen -lev er randplaceret i sit ejerlav med engorientering. Byen navde i 1688 almindeligt trevangsbrug og en meget nøj opdyrkningsprocent. Byformen er den på Fyn ret sjældne regulerede rektangulære vejby.

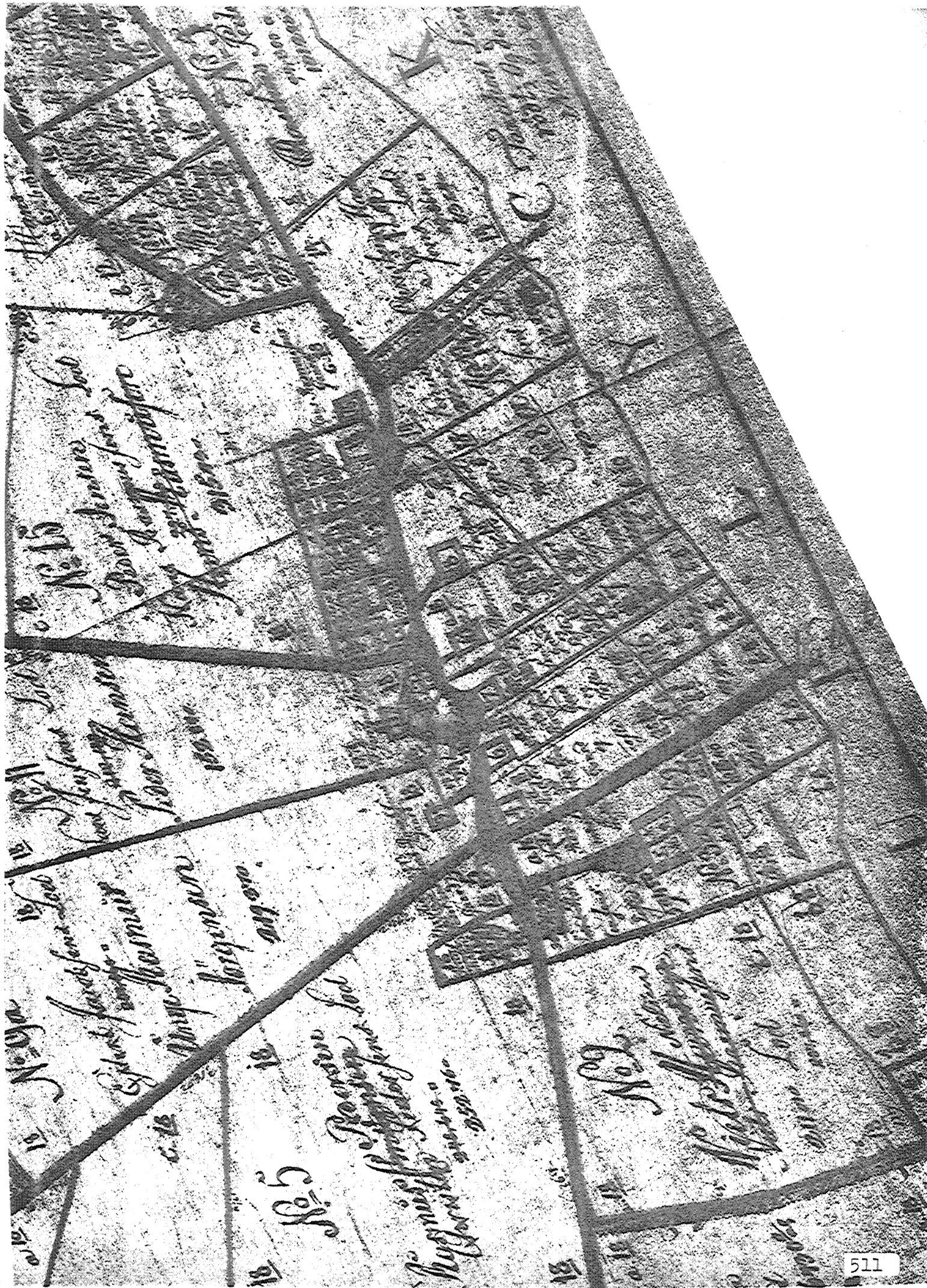
2) Udviklingstype.

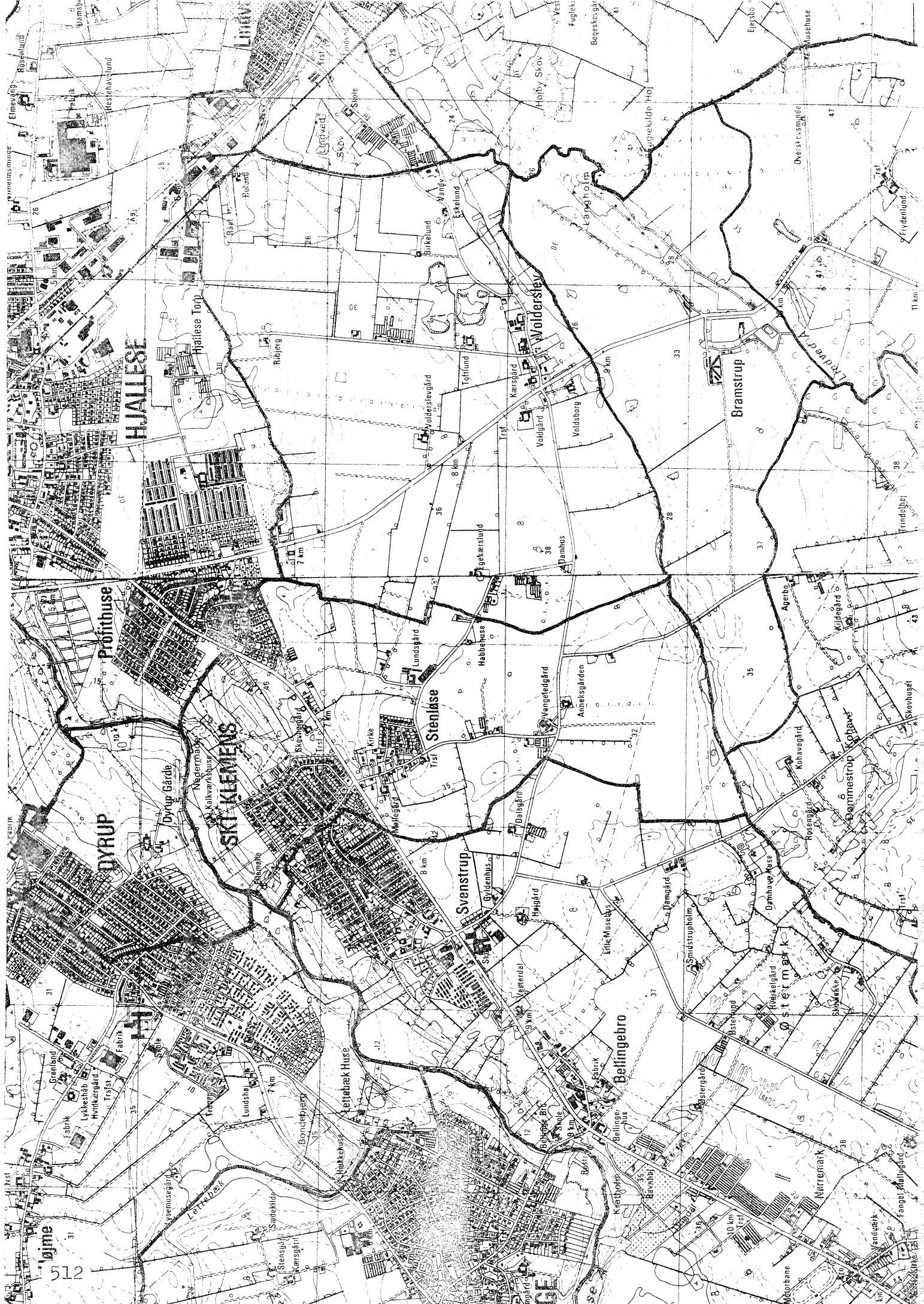
Byen husede fra 1300-tallet til 1600-tallet en landsbyhovedgård, hvis tomt endnu kan erkendes. Hovedgården kom dog aldrig til at dominere byen besiddelsesmæssigt. Bortset fra hovedgårdens nedlæggelse og deling i 2 bøndergårde er bebyggelsen bemærkelsesværdig konstant fra 1511 til 1903. Den normale ekspansion i det 19. årh. synes således helt at have forbigået ejerlavet.

Sammenfattende drejer det sig om en usædvanlig typeren anlægstype, hvis videre udvikling til trods for forekomsten af landsbyhovedgård er bemærkelsesværdig træg.

Relikt-vurdering: Stor interesse

- 1) Bytomten er delvis uevaret. En del gårde er udflyttet, men kun i ringe omfang nybebyggelse.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en stor del af udskiftningsnegnene.
- 3) Særlige relikter: Voldsted (dårlig bevaret).
- 4) Arkæologiske interesser: -

HJALLESE

SKI KLEMENS

DYRUP

Svenløse

Svenstrup

Bellingebro

Branstrup

Volderstov

Kohavegård

Bønnestrup

Kohave

Agerbo

Kildegård

Skovhuset

Trindal

Trindal

Trindal

Trindal

Trindal

Trindal

Trindal

Trindal

Trindal

Trindal

Trindal

Trindal

Trindal

Trindal

Trindal

ÅSUM

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Åsum
----------	-----------------	--------------------	---------------

Navn: Åsum	Navnetype: "-um".
---------------	----------------------

Bemærkninger:

Åsum er nævnt første gang 1231-1300 i formen asumheret. Oprindelsen er ikke fastlagt, men det er følgende muligheder: en dativ form af "as", som betyder "ås". Navnet kan dog også være sammensat af foranstående "as" og efterleddet "-um" (-heim), som betyder "gård" eller "landsby".

Anlægstype: Adelby	Anlæggelsestidspunkt: På overgangen mellem vikingetid og middelalder.
-----------------------	--

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Åsum er en kirkeby.

Historiske tildragelser:

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Åsum.
----------	-----------------	--------------------	----------------

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

☐ velbevaret☒ opløst☐ delvis bevaret☐ opløst og nybebygget

Der er kommet en del nye huse til som er placeret mellem de oprindelige gårde. Selve den gamle bykernes bebyggelsesantal er ca. blevet fordoblet - desuden er der nord-øst for byen kommet et parcelhus-område. På udskiftningskortet er der en fortelignende plads i den nordlige del af byen - den er i 1980 blevet bebygget. Den østlige del omkring kirken er delvis bevaret. I og omkring Åsum er foretaget store grusgravninger.

b. Skelsystem

☐ vangesystemets hegn☒ udskiftningshegnene☐ intet af betydning

c. Ressourceområde

☒ større engareal☐ større skovareal☐ uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald☐ større overdrevsareal☒ størsteparten opdyrket

Der er dog sket et indhug i agerlandet med det nye parcelhuskvarter.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Åsum
-----------------	------------------------	---------------------------	----------------------

STATISTIK

Areal: 777 ha, heraf opdyrket 1688: 54%.							
Tønder hartkorn	1664	1688	1844	1903			
	134	172	161				
Bebyggelsesenheder:							
	1511	1600-10	1664	1688	1774	1844	1903
Gårde:	Se Rågelund	15	15	15	15	28	30
Huse:		2	5		14		
Huse m/ jord:						18	10
Huse u/ jord:				5		8	24
I alt:		17	20	20	29	54	64
Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:							
	1-4 tdr. htk.	5-8 tdr. htk.	8- tdr. htk.	Gennemsnit			
(73) (80) 1664	1	5	9	8,9			
(60) 1688	1	1	13	11,5			
1844	11	10	7				
1903	16	10	4				
Folketal:							
	1787	1845	1901				
Voksne:	162		290				
Børn:	61		102				
I alt:	223		392				

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Åsum
-----------------	------------------------	---------------------------	----------------------

Besiddelsesforhold:			Kronen:		Indensogns hovedgårde:		Udensogns hovedgårde:	
Selvejere:			gårde	huse	gårde	huse	gårde	huse
1664			13	3			2	2
1844	28	26						
1903	30	34						

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 777 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 54%. Ejerlavet takseredes i 1688 til 172 tdr., og i 1844 til 161 tdr. htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende lavt. Byens centrale placering ved den gamle hovedlandevej har afstedkommet et meget omfattende grusgraveri i og omkring bykernen, der i dag mange steder ligger flere meter under det oprindelige overfladeniveau. Udgravninger i byen har vist en sandsynlig stedskontinuitet tilbage til overgangen vikingetid/tidlig middelalder (T.G. Jeppesen Middelalderlandsbyens opståen, 1981).

Fra 1360 hørte Åsum kirke under Skt. Knuds Kloster i Odense. Kirken synes genopbygget i de følgende årtier. Byen var i senmiddelalderen stort set delt mellem klosteret, der ejede 10 gårde og Odensebispen, der ejede 3 gårde. Begge disse gårdgrupper var egaliserede på henholdsvis 10,3 og 7,5 tdr. (1664) htk. I 1644 ejede Vejrupgård de resterende 2 gårde i byen. De tre opr. bispegårde bortsolgte af kronen mellem 1664 og 1688, medens de resterende 10 klostergårde i 1684 udlagdes som ryttergods. Overgangen til selveje påbegyndes i 1769 og var helt afsluttet i 1844. Antallet af gårde er uforandret 15 fra 1610 til 1774, men det stiger herefter voldsomt i forbindelse med den tidlige overgang til selveje.

Antallet af huse stiger brat fra 1688 til 1774 som følge af, at der ved hver ryttergård anlagdes et rytterhus på 6 fag inden 1696. (S. Frederiksen: Åsum. Træk af sognets historie. 1968). Til gengæld voksede hustallet kun svagt igennem det 19. århundrede, medens befolkningsmængden øges i normalt omfang.

Gårdene var i 1688 meget store, og der blev som nævnt meget tidligt foretaget lodsejervise egaliseringer, medens byen formentlig aldrig er blevet egaliseret under et.

FYNS AMT	Herred: Åsum	Kommune: Odense	Sogn: Åsum
-----------------	------------------------	---------------------------	----------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:☐

Interesse:

☒Stor
interesse:☐Særlig
interesse:☐**Landsbytypologisk vurdering:** stor interesse

1) Anlægstype.

Den store kirke-adelby er randplaceret i ejerlavet og orienteret mod Odense Å. Byformen er en uregelmæssig vejklungeby. Bytomten har sandsynligvis flere gange ændret sig som følge af grusgravning. Byen havde i 1688 almindelig trevangsbrug og høj opdyrkningsprocent.

2) Udviklingstype.

Byen domineredes i senmiddelalder af gejstlige besiddere, der foretog lods-ejervis egalisering. Efter at være overgået til kronegods fungerede hovedparten af byen i en 100 årig periode som ryttergods, hvilket satte sig spor i rytterhuse og rytterskole.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig ikke særlig typeren anlægstype med en karakteristisk af besiddelsesforhold domineret udvikling.

Relikt-vurdering: interesse

- 1) Bytomten er i dag halvt opløst og domineres af nyere bebyggelse.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en god del udskiftningshegn, men rummer i øvrigt en del nyere bebyggelse.
- 3) Særlige relikter: kirker, rytterskole opf. 1725, velbevaret bystævne.
- 4) Arkæologisk interesse: -

